

21-ik szám. Május 23. 1867:

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:

SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:

EMICH GUSZTÁV.

A képeket künöbbs mívészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kéziratok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1867.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV

M. AKAD. NYOMDÁSNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Haynald Lajos.“ — „Támán.“ (Bessély.) *Blasiewicz Theoktistól.* — „A mandarin-réce.“ — „Hunyadi Mátyás születés helye.“ — „Dél-amerikai élet.“ — „A Suliguli és vidéke.“ *Fejér Bertalanól.* — „Cyprus-szigeti levél.“ *Dr. Oroszhegyi Jósától.* — „Egy hét története.“ *Vad-*

nai Károlytól. — „Vegeyes közlemények.“ — „Ujdonságok.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“
Képek: „Haynald Lajos, kalocsai érsek.“ — „Allatkerti képek.“ (A mandarin-réce.) — „Suliguli.“ (Rajz. *Griessmüller.*) — „Képtalány.“

Ujdonságok.

(Koronázási hírek.) A képviselők a koronázás napján 7 órakor a képviselőházban gyűlnek össze, s aztán háznagyilag megrendelt kocsikon testületileg a vártemplomba vonulnak föl Budára, hol a koronázás tényén jelen lesznek. A koronázás után nem csatlakoznak a menethez, hanem egy külön gőzösn szállítatnak az esküvőtérhez (a plebánia templom elé), hol a képviselők számára külön állvány leendő fölállítva. — Az ünnepély előtti napon nagyszerű udvari hangverseny van tervben, melyben Liszt és Reményi vezetése alatt mind hazai erők vennének részt. — Szóba jött, hogy a koronázásnál ki helyettesítse a nádort, mint a kinek kellene (régí szokás szerint) a primással együtt tenni föl a koronát fölkenet királyunk fejére? Először az országbiróra gondoltak, de ő kinevezett hivatalnok lévén, e tervtől eltértek, s Deák Ferencet hozták ajánlatba, mit ő Felsege is szívesen jóvá hagyott; de e szerény férfiú visszavonult az ohajtás elől, s ennél fogva a nádort a miniszterelnök fogja helyettesíteni. — A koronázási érmek elkészültek, s az országgyűlés minden tagja egy arany és két ezüst érmet fog kapni. — Gróf Károlyi István főtábornokjának a koronázás alkalmával disztrakcióját, bált és kivilágítást terveznek, melyre az akkor Pesten leendő bel- és külföldi mánás-világ is meghívatták. A koronázási nap estéjén a nemzeti színházban „A szent korona“ ünnepi előjáték és új kidolgozás szerint: „Kemény Simon“ dráma fog adani. A karénekek, zene, tánc és látványok nem mint különvált részek szerepelnek, hanem a darabokhoz tartoznak. — Híre járt, hogy a koronázás napját továbbra halaszták, de a mi annál kevésbé valószínű, mivel a napot még ki sem tűzték. — A kivilágítás alkalmával a lánchid oszlopán nem tűzjáték lesz, hanem óriási bengáli tűz, melyért Stüwer tűzjátékos 2000 ftot kap. — Az ország zászlóját b. Orczy György fogja vinni. I. Ferenc és V. Ferdinánd koronázásakor is Orczyak vitték. — A koronázási kocsit még e héten hozzák le Bécsből. — Az ezüst szekrényt, melyben a koronázási ajándékok szánt hat mázsa aranyat (mintegy 72,000 darabot) teszik, Laky pesti ékszerész készíti s 6000 lat súlyú leendő.

* (Császár Ö Felsege) pénteken este ment Bécsbe, s kedden személyesen nyitotta meg a birodalmi tanácsot. Nehány nap múlva ismét visszatér. Hír szerint: az udvar ezentúl minden évben két nyári és két őszi vagy téli hónapot fog Budán vagy Gödöllőn tölteni. Egyik farsangon szintén Budán, a másikon felváltva Bécsben fog időzni. Az is hallatszik, hogy a gödöllői vadaskertetet a bécsi vadaskertből fogják benépesíteni.

* (A képviselőház) máj. 17-iki ülése fölötté nagy érdekű s fontoságú ülés-folyamnak volt forrása. A magyar kormány nevében az elnök-miniszter előterjeszté azon törvényjavaslatokat, melyeket még a koronázás előtt kell becikkelyezni: a közösgyűlést, (csaknem szórúl szóra ugyanaz törvény alakjában is, mint a hogy az országgyűlés elfogadta,) az 1847—8-iki törvények sokat emlegetett módosítását, névszerint a nádorság megszüntetéséről, a miniszterium alakulási formájáról, sat. Mndezeket előbb az országgyűlési osztályokban fogják tárgyalni, és pedig már hétfőn kezdték. Mig e tárgyalások folynak, országos ülés nem lesz. Ez ülésen hirdették ki a két alelnökre és egy jegyzőre az előbbi ülésben beadott szavazatok eredményét. Alelnökök lettek: *Somsich Pál* és *Dózsa Elekc*, jegyző: *Horváth Lajos*. Aztán b. Wenkheim Béla belügyminiszter felelt Stratimirovits György n.-becskereki szerb ajku képviselő az előbbi ülésben tett azon kérdésére, mért utasítá ő vissza Zombor városa képviselete szerb nyelven fölterjesztett jegyzőkönyvét, s mért nevezte a visszautasító leírásban a szerbeket „gúnyneven rácnak;“ a miért Stratimirovits a kormánytól nyilvános elégtételt kért. A miniszter ur válaszolta, hogy a rác elnevezést a törvénykönyvekből tanulta. Ő nem adhatja meg a kívánt nyilvános elégtételt, hogy t. i. egy miniszteri rendelettel megtiltsa a „rác“ elnevezést, mert e rendelete — nem lévén gúnyos az elnevezés — mindenkinél mosolyt idézne elő. Nem is lehet a kormányról föltenni, hogy gúnyolódni akarna; ezért nincs helye a nyilvános elégtételnek, „annál is inkább, mivel mesterségesen céloztatik elérése.“ Elégtételt inkább ő kívánhat, ki jól ismeri állását, annak méltóságát, s az interpelláció mégis azzal gyanúsítja, hogy egy törvényes hatósághoz intézett hivatalos iratában egy nemzetiséget van kedve gúnyolni. De hasonló kellemetlenségek elhárítására, részéről ezentúl a szerb elnevezést használja. A szerb nyelven felküldött jegyzőkönyvet azért küldte vissza, mert tudtára volt adva a hatóságoknak, hogy most, midőn a miniszterium még nincs berendezve, nincsenek tolmácsai, a gyorsabb elintézés végett magyarul küldjék be a hivatalos tudósításokat. Német, szerb s román ajku községek mind magyarul küldék be ezeket, egyedül Zombor város képviselete nem küldte így, „hogy miért — végzé szavait a miniszter — azt Stratimirovits képviselő bizonyára jobban tudja, mint én.“ — A ház erősen megéltenezte e választ, mely kimutató, hogy Sztratimirovits interpellációja helytelen volt. Erre Sztratimirovits (papírról olvasva,) tudatja, hogy közelébb egy „szorgalmazó indítványt“ tesz a ház aszta-

Harmadik évi folyam.

21. szám.

Május 23. 1867.

Haynald Lajos.

Még mindenki forró emlékezetében van a Schmerling-kormány ama rendelete, mely 1862-ben Erdély nagytudományú és hazafias szellemű főpapját, Haynald Lajost megfosztá püspöki székrétől. A visszatetés, melyet az önkény emez intézkedése szült, azon sok érdem és tisztelet kifolyása volt, melyet Haynald szerzett egyházi pályáján. Ez érdemek jól ismeréséből származott azon öröm is, melylyel Magyarország és a királyhágon-túli részek fogadták a mostani jobbra fordult idők azon híret, hogy e kitünő főpap az érsekét vesztett kalocsai egyházi főméltóság székét nyerte el. Kalocsa, mely

örömét, hogy a püspöki székéről elmozdított főpap a multakért elégtételt kapott.

Haynald az egyházi pályán, a tudományosság körül, a hazafias szellem nyilvánításában a legszébb érdemeket vívta ki, és 1861-ben, mint a magyar országgyűlés felsőházi tagjának mondott beszéde, mindenütt viszhangot keltett. A helyzet tiszta áttekintése, érett szabadelvűsége tűnik ki e beszédjéből, melyet ritka szónoki tehetséggel adott elő. Ez megállapította népszerűségét a Királyhágon innen is, azon túl pedig növelte. Néhány év előtt, midőn Rómában a világ összes főpapjai együtt voltak, mély tudományossága által tünt ki annyi sok képzett elme, közt, s a külföldi lapok is sokat emlegették.

Haynald Lajos, kalocsai érsek.

Lonovicsban a magyar klérus egyik legérdemesbjét veszté el, sokféleképen nyilvánítá, hogy e helyre nem lehetett alkalmasbat találni Haynald Lajosnál. Régibb székhelye, Károlyfahérvár, szintén kifejezte őszinte

mányossága által tünt ki annyi sok képzett elme, közt, s a külföldi lapok is sokat emlegették.

Midőn elveszté Erdélyben püspöki székét, Rómába ment, hol már jól ismerték és szerették,

s a pápa a carthagói érseki címmel ruházta föl. Azóta nagyrészt ott tartózkodott, s ha hazájába jött, Szerencsre ment, hol anyja és testvérei élnek, kiket példás gyöngédséggel szeret, s dacára utóbbi időben megfogyott jövedelmének, mindig bőkezűleg gondoskodott róluk.

Bőkezűségének, áldozatkészségének Erdély volt igen sokszor tanuja, hol jótékony intézeteket alapított, segélyezett s a köznevelésre évenként tetemes összegeket áldozott.

Haynald 1816-ban a nógrádmegyei Szécsény mezővárosban született mindszenhó 3-ikán. Ott kezdé elemi tanulmányait is, aztán Vácon, Esztergomban folytatá. 1830-ban az esztergomi papnöveldebe lépett. Innen azonban a hittudományi folyamra a bécsi Pazmaneum-ba ment s 1837-ben a bécsi sz. Ágostonról nevezett papnövelde tagjává vették föl. 1839-ben szentelék föl Esztergomban s a következő évben a bécsi egyetem hittan tudorai közé avaták. 1841-ben néhány hóig a pest-lipótvárosi s a budavári plebánia káplánja volt. E közben többször kitünteté jeles elmebeli tehetségeit s Kopácsy József primás az esztergami papnövelde hittani tanárává nevezte ki, s mint ilyen, négy évig működött.

1845—46 közt beutazta Német-, Angol, Franciaországot, Belgiumot és Svájcot, s visszatérve Kopácsy primás titkárává nevezte ki. A primás azonban 1847-ben meghalván, Haynald mint az esztergami egyházmegye kancellárja működött. Időközben megnyerte a cs. kir. udvari káplánsági címet is.

Scitovszky lépvén a primási székre, csakhamar figyelmes lett a kitűnő tehetségre s az érseki iroda igazgatásával bizta meg, hol 1851-ig maradt. Ekkor az elaggott Kovács Miklós erdélyi püspök mellé segéd pappá neveztetett utódi joggal, egyszersmind Rómából hebroni püspöki címet kapott. Kovács Miklós 1852-ben már elhunyt, s Haynald elfoglalta Erdély püspöki székét. A közszeretet hamar megnyerte, mert megvoltak benne mindazon lelki és személyes tulajdonok, melyek hamar hódítanak. Erdély egyik legnépszerűbb fia lett, s püspökségének mindenik éve növelte iránta a bizalmat és közszeretetet.

1861-ben egész erélyességgel lépett föl azon törekvések ellen, melyekkel a boldogtalan Schmerling-Nádasdy uralom Erdélyt egészen ki akarta forgatni jogaiból. Az önkény ez idejében vele is önkényesen bántak, s székét olyannak adák, ki kész volt a jogtalanságoknak hódolni. Mindenki fájlalta távozását, s az új püspök Fogarassy Mihály, egy népszerű férfi helyén a legnépszerűtlenebb eljárásokkal tette mélyebbé Haynald emlékét.

Scitovszky primás halála után sokan gondoltak az akkor Rómában levő Haynaldra, (bár alig volt remény,) hogy Magyarország főpapi méltóságára őt helyezik. Híre futván a magyar miniszterium kinevezésének, már inkább hinni kezdték, hogy Haynald primássá kinevezése lesz első műve, azonban a miniszterium a primás-kinevezése után alkult meg. Lonovics érsek halála után az általános ohaj őt jelölte ki utódjául, s mindenki meg volt elégedve, midőn ez ohaj beteljesedett.

Támán.

(Lermontoff beszélye.)

(Vége.)

Alig hogy besötétedett, meghagytam kozákomnak, hogy ha mindjárt hidegen is, adja fel a theát; meggyújtám a gyertyát, s asztalhoz ülve, pipázni kezdtem.

Már második poharamat kiürítém, a mint egyszerre ajtómon nyikorgást, közelemben ruhasuhogást és sebes léptekeket vevék észre; megdöbbenem, körülnézek s imé, kit látok? Hableányomat. Csendesesen, s nesztelenül ült le épen velem szemközt, ábrándos két nagy szemét reám függesztve.

Tekintete, mely, nem tudom miért, csodálatosan nyájásnak tetszett, kérdésre látszott várakozni, én pedig megmagyarázhatlan felindulástól kaptatva, elhallgaték.

Arcán halálos sápadtság ömlött el, mely benső fölindulását csakhamar elárulá; kezén, melyet céltalanul jártata az asztalon, könnyü remegést vevék észre; keble majd magasra emelkedett, majd ismét lélekzetét magába látszott fojtani.

E komédia terhemre kezdett lenni s már készülöben voltam azt a világ legprózaiaasabb módján megszakítani, a lányt t. i. egy pohár theával megkínálni, — a mint ez hirtelen felugrik, nyakam körül fonja karjait, s ajkaimra egy nedves, tüzes csókot nyom.

Szemeimre homály nehezedett, fejem szédülni kezdett, s lázas hevemben ifjuságom egész szenvedélyével keblemre szoritám.

Erre azonban kigyóként hirtelen kiesszik karjain közül, s fülembé sugja :

„Ma éjjel, ha már minden nyugszik, jér a part felé!“ s ezzel villámként kiosont a szobából.

A pitvarban theás csészémet s a gyertyát, mely a földön hevert, szaladtában feldönté.

„Ah! pokol adta lánya! — kiáltá el magát kozákom, ki végig nyulva egy szalmaágyon, épen türelmetlenül várta, hogy magát e theamaradékkal fölmelegitse. . . . Csak ekkor jöttem magamhoz.

Körülbelül két óra mulva, a mint már a kikötőben minden csöndesedett, felköltém kozákomat, s azt mondtam neki :

„Te! ha pisztolylövést hallasz, jőjj a tengerpart felé.“

„Igenis, nagyságos uram,“ felelt ez gépíleg, szeméit dörzsölve.

Óvem mellé szurtam pisztolyomat, s utamat a tengerpart felé vevém.

A leány már ott várt reám.

Öltözete a könnyűnél könnyebb vala; karesu termetét vitézőv gyanánt egy kendő övezé.

„Kövessen!“ szólt hozzám, kezemnél fogva, s lehaladtunk a tengerparton.

Nem tudom hogyan lehet, mikép nem törtem itt ki nyakamat.

Leérkeztünk, s kissé jobbra fordulva, épen azo n utat választók, melyen nem rég a kis vakot követtem.

A hold még nem jött volt fel, csak két világtoronyként két csillag villogott a sötét égboltozaton.

Nehéz habhullámok hömpölyögtek egyenetlen távolságban, egyik a másik után, nem bírván még csak az egyetlen sajkát is fölemelni, mely a parthoz volt kötve.

„Jér a hajóba!“ mondtá utitársnóm.

Én vonakodtam.

„Nem vagyok barátja az érzelgössétahajókázásnak, — felelém, — s annál inkább a tengeren.“

Visszalépésre azonban időm nem volt, mert mig ezt kimondtam, ő már a csolnakba szökött s mire körülnéztem, csak azon vettem észre, hogy már evezünk.

„Mit jelentsen ez?“ — kérdém boszusan.

„Ez annyit jelent, felelt, engem egy lócára vonva, s derekamat mindkét kezével átkulesolva, — ez annyit jelent, hogy én így szeretlek.“

Ajkai az enyémhez tapadtak s arcomon tüzes lehelletét éreztem.

Egyszerre . . . bumsz! . . . vízbe pottyán vala-

mi; övemhez kapok, s pisztolyom már nem vala ott. . . .

Oh, akkor rettenetes gyanu lopódzott lelkemhez, s minden vér agyamba tolult.

Szétnézek, már mintegy 400 lábnyira vagyunk a tengerparttól s én nem tudok uszni.

Megkísérlem a lányt magamtól eltaszítani, ez azonban mint valami maeska, ruhamba ragaszkodva, hirtelen lökessel olyat taszított rajtam, hogy majd kiestem a csolnakból.

Erre a csolnak elkezdett billegni.

Kevés idő mulva azonban sikerült ismét egyensúlyba hoznom, s csak most kezdődött köztünk a kétségbeejtő küzdelem.

Dühöm ugyan megkettőzteté erőmet, mindamellett csakhamar tapasztaltam, hogy ellenfelemnél ügyességben jelentékenyen hátrább állok.

„De hát mit akarsz tőlem?“ — kiálték rá végre, apró kezeit oly szörnyű erővel préselve össze, hogy ujjai szinte ropogtak bele.

Ő szótlanul maradt; kigyótermészete e próbát is kiállotta.

— „Te láttál valamit, válaszolt végre, — s bejelentsz!“

És ezzel természetfölötti erőfeszítéssel a hajószélire rántott.

Már mindketten övig csüngtünk ki a csolnakból, sőt az ő haja már a vizet érinté.

E perc elhatározó volt. . . .

Térdemet a hajófenekének feszítve, egyik kezemmel megragadtam a lány haját, a másikkal pedig torkát, mire ő ruhámat elboesátá.

E pillanatban sikerült a leányt a hullámok közé zuhintanom.

Ez alatt tökéletesen sötét lett. Feje egy párszor fölmerült még a tenger habjai közül, aztán misem vala többé látható.

A hajó fenekén észre vettem az eltört evezőrudnak hátra maradt felét, s ennek segítségével elértem végre a tengerpartot, s a mint ezen végig, kunyhóm felé sietnék, véletlenül visszapillanték azon irány felé, hol mult este a vak fiu éji hajósát várta. A hold már felkuszott volt a homályos hegyek mögül, s világánál úgy tetszett — mintha ott a parton valami fehérséget vettem volna észre. Kíváncsiságomtól ösztönöztetve, közelebb huzódtam s egy kiálló szikla mögött, a honnan mindent észrevettem, a mi ott lent végbement, — végignyultam a zöld gyepen, s igen meg voltam lepette, a mint hablényomat ismét a parton látom. Gazdag hajából a tenger vizét facsarta szegény, s testéhez tapadt vizes ruhája karesu termetét s domboru mellének körrajzát látnom engedé.

s a pápa a carthagói érseki címmel ruházta föl. Azóta nagyrészt ott tartózkodott, s ha hazájába jött, Szerenesre ment, hol anyja és testvérei élnek, kiket példás gyöngédséggel szeret, s dacára utóbbi időben megfogyott jövedelmének, mindig bőkezűleg gondoskodott róluk.

Bőkezűségének, áldozatkészségének Erdély volt igen sokszor tanuja, hol jótékony intézeteket alapított, segélyezett s a köznevelésre évenként tetemes összegeket áldozott.

Haynald 1816-ban a nógrádmegyei Szécsény mezővárosban született mindszenhó 3-ikán. Ott kezdé elemi tanulmányait is, aztán Vácon, Esztergomban folytató. 1830-ban az esztergomi papnöveldebe lépett. Innen azonban a hittudományi folyamra a bécsi Pazmaneum-ba ment s 1837-ben a bécsi sz. Ágostonról nevezett papnövelde tagjául vették föl. 1839-ben szentelék föl Esztergomban s a következő évben a bécsi egyetem hittan tudorai közé avaták. 1841-ben néhány hóig a pest-lipótvárosi s a budavári plebánia káplánja volt. E közben többször kitünteté jeles elméleti tehetségeit s Kopácsy József primás az esztergami papnövelde hittani tanárává nevezte ki, s mint ilyen, négy évig működött.

1845—46 közt beutazta Német-, Angol, Franciaországot, Belgiumot és Svájcot, s visszatérve Kopácsy primás titkárává nevezte ki. A primás azonban 1847-ben meghalván, Haynald mint az esztergami egyházmegye kancellárja működött. Időközben megnyerte a cs. kir. udvari káplánsági címet is.

Scitovszky lépven a primási székre, csakhamar figyelmes lett a kitünő tehetségre s az érseki iroda igazgatásával bizta meg, hol 1851-ig maradt. Ekkor az elaggott Kovács Miklós erdélyi püspök mellé segéd pappá neveztetett utódi joggal, egyszeresmind Rómából hebroni püspöki címet kapott. Kovács Miklós 1852-ben már elhunyt, s Haynald elfoglalta Erdély püspöki székét. A közszeretettel hamar megnyerte, mert megvoltak benne mindazon lelki és személyes tulajdonok, melyek hamar hódítanak. Erdély egyik legnépszerűbb fia lett, s püspökségének mindenik éve növelte iránta a bizalmat és közszeretettel.

1861-ben egész erélyességgel lépett föl azon törekvések ellen, melyekkel a boldogtalan Schmerling-Nádasdy uralom Erdélyt egészen ki akarta forgatni jogaiból. Az önkény ez idejében vele is önkényesen bántak, s székét olyannak adák, ki kész volt a jogtalanságoknak hódolni. Mindenki fájlalta távozását, s az új püspök Fogarassy Mihály, egy népszerű férfi helyén a legnépszerűtlenebb eljárásokkal tette mélyebb Haynald emlékét.

Scitovszky primás halála után sokan gondoltak az akkor Rómában levő Haynaldra, (bár alig volt remény,) hogy Magyarország főpapi méltóságára őt helyezik. Híre futván a magyar miniszterium kinevezésének, már inkább hinni kezdték, hogy Haynald primássá kinevezése lesz első műve, azonban a miniszterium a primás-kinevezése után alkult meg. Lonovics érsek halála után az általános ohaj őt jelölte ki utódjául, s mindenki meg volt elégedve, midőn ez ohaj beteljesedett.

Támán.

(Lermontoff beszélye.)

(Vége.)

Alig hogy besötétedett, meghagytam kozákomnak, hogy ha mindjárt hidegen is, adja fel a theát; meggyújtám a gyertyát, s asztalhoz ülve, pipázni kezdtem.

Már második poharamat kiürítém, a mint egyszerre ajtómon nyikorgást, közelemben ruhasuhogást és sebes lépteket vevék észre; megdöbbenem, körülnézek s imé, kit látok? Hableányomat. Csendesesen, s nesztelenül ült le épen velem szemközt, ábrándos két nagy szemét reám függesztve.

Tekintete, mely, nem tudom miért, csodálatosan nyájasnak tetszett, kérdésre látszott várakozni, én pedig megmagyarázhatlan felindulástól kaptatva, elhallgaték.

Arcán halálos sápadtság ömlött el, mely benső felindulását csakhamar elárulá; kezén, melyet céltalanul jártata az asztalon, könnyü remegést vevék észre; keble majd magasra emelkedett, majd ismét lélekzetét magába látszott fojtani.

E komédia terhemre kezdett lenni s már készülőben voltam azt a világ legprózaiasabb módján megszakítani, a lányt t. i. egy pohár theával megkínálni, — a mint ez hirtelen felugrik, nyakam körül fonja karjait, s ajkaimra egy nedves, tüzes csókot nyom.

Szemeimre homály nehezedett, fejem szédülni kezdett, s lázas hevemben ifjúságom egész szenvedélyével keblemre szoritám.

Erre azonban kigyóként hirtelen kicsuszik karjaim közül, s fülembé sugja :

„Ma éjjel, ha már minden nyugszik, jér a part felé!“ s ezzel villámként kiosont a szobából.

A pitvarban theás csészémet s a gyertyát, mely a földön hevert, szaladtában feldönté.

„Ah! pokol adta lánya! — kiáltá el magát kozákom, ki végig nyulva egy szalmaágyon, épen türelmetlenül várta, hogy magát e theamaradékkal fölmelegitse. . . Csak ekkor jöttem magamhoz.

Körülbelül két óra múlva, a mint már a kikötőben minden csöndesedett, felköltém kozákomat, s azt mondtam neki :

„Te! ha pisztolylovést hallasz, jőjj a tengerpart felé.“

„Igenis, nagyságos uram,“ felelt ez gépíleg, szeméit dörzsölve.

Óvem mellé szurtam pisztolyomat, s utamat a tengerpart felé vevém.

A leány már ott várt reám.

Öltözete a könnyűnél könnyebb vala; karesu természetét vitézőv gyanánt egy kendő övezé.

„Kövessen!“ szólt hozzám, kezemnél fogva, s lehaladtunk a tengerparton.

Nem tudom hogyan lehet, mikép nem törtem itt ki nyakamat.

Leérkeztünk, s kissé jobbra fordulva, épen azon utat választók, melyen nem rég a kis vakot követtem.

A hold még nem jött volt fel, csak két világtoronyként két csillag villogott a sötét égboltozaton.

Nehéz habhullámok hömpölyögtek egyenetlen távolságban, egyik a másik után, nem bírván még csak az egyetlen sajkát is fölemelni, mely a parthoz volt kötve.

„Jer a hajóba!“ mondtá utitársnóm.

Én vonakodtam.

„Nem vagyok barátja az érzelgősséthatajókázásnak, — felelém, — s annál inkább a tengeren.“

Visszalépésre azonban időm nem volt, mert míg ezt kimondtam, ő már a csolnakba szökött s mire körülnéztem, csak azon vettem észre, hogy már evezünk.

„Mit jelentsen ez?“ — kérdém boszusan.

„Ez annyit jelent, felelt, engem egy lócára vonva, s derekamat mindkét kezével átkulesolva, — ez annyit jelent, hogy én így szeretlek.“

Ajkai az enyémhez tapadtak s arcomon tüzes lehelletét éreztem.

Egyszerre . . . bumsz! . . . vízbe pottyán vala-

mi; övemhez kapok, s pisztolyom már nem vala ott. . .

Oh, akkor rettenetes gyanu lopódzott lelkemhez, s minden vér agyamba tolult.

Szétrézek, már mintegy 400 lábnyira vagyunk a tengerparttól s én nem tudok uszni.

Megkísérlem a lányt magamtól eltaszítani, ez azonban mint valami macska, ruhamba ragaszkodva, hirtelen lökéssel olyat taszított rajtam, hogy majd kiestem a csolnakból.

Erre a csolnak elkezdett billegni.

Kevés idő múlva azonban sikerült ismét egyensúlyba hoznom, s csak most kezdődött köztünk a kétségbeejtő küzdelem.

Dühöm ugyan megkettőzteté erőmet, mindamellett csakhamar tapasztaltam, hogy ellenfelemnél ügyességben jelentékenyen hátrább állok.

„De hát mit akarsz tőlem?“ — kiálték rá végre, apró kezeit oly szörnyű erővel préselve össze, hogy ujjai szinte ropogtak bele.

Ő szótlánul maradt; kigyótermészete e próbát is kiállotta.

— „Te láttál valamit, válaszolt végre, — s bejelentsz!“

És ezzel természetfölötti erőfeszítéssel a hajószélire rántott.

Már mindketten övig csüngtünk ki a csolnakból, sőt az ő haja már a vizet érinté.

E perc elhatározó volt. . .

Térdemet a hajófenekének feszítve, egyik kezemmel megragadtam a lány haját, a másikkal pedig torkát, mire ő ruhámat elbocsátá.

E pillanatban sikerült a leányt a hullámok közé zuhintanom.

Ez alatt tökéletesen sötét lett. Feje egy párszor fölmerült még a tenger habjai közül, aztán misem vala többé látható.

A hajó fenekén észre vettem az eltört evezőrudnak hátra maradt felét, s ennek segítségével elértem végre a tengerpartot, s a mint ezen végig, kunyhóm felé sietnék, véletlenül visszapillanték azon irány felé, hol mult este a vak fiu éji hajósát várta. A hold már felkuszott volt a homályos hegyek mögül, s világánál úgy tetszett — mintha ott a parton valami fehérséget vettem volna észre. Kíváncsiságomtól ösztönöztetve, közelebb huzódtam s egy kiálló szikla mögött, a honnan mindent észrevettem, a mi ott lent végbement, — végignyultam a zöld gyepen, s igen meg voltam lepette, a mint habléányomat ismét a parton látom. Gazdag hajából a tenger vizét faesarta szegény, s testéhez tapadt vizes ruhája karesu természetét s domboru mellének korrajzát látnom engedé.

Erre nem sokára egy sajka mutatkozott a távból, mely gyorsan közeledett, s melyből most is egy tatár-sapkás suhanc ugrott ki, kinek haja kozák módra vala megnyírva, s kinek tüszőjéből nagy kés villogott elő.

„Jankó! — mondá a lány, — minden veszve van.“

Erre csendes beszélgetés következett, melyből én egyetlen szót sem vehettem ki.

„Hát a vak hol van?“ — kérdé végre Jankó, valamivel halhatóbb hangon

„Elküldtem őt,“ — vala a felelet.

Kövesssel ezután elősompolygott a vak fiu is, hátán tarisznyát cipelve, melyet azok azonnal a sajkába dobtak.

„Ide hallgass vakom, — szóla most Jankó, — jól ügyelj ama helyre . . . te már tudod, melyikre . . . drága kelmék fekszenek ott . . . mondd meg . . . nek, (a nevet nem hallhattam jól), hogy őt tovább nem szolgálhatom, az ügy rossz fordulatot vett, engem többé meg nem lát; e hely rám nézve már veszélyes, én másutt akarok magamnak munkát keresni, de ő egyhamar oly bátor fickót nem kap. — Azt is megmondhatod neki, hogy ha Jankóját jobban fizette volna, az most el nem hagyná. Én bárhol kapok kenyeret, a merre a szél fú, s a tenger zúg.“

Rövid hallgatás után így folytatá:

„A lányt magammal viszem . . . neki is el kell innen mennie, ő sem maradhat itt tovább. — Az öreg asszonynak megmondhatod, hogy őrizze meg becsületünket, ha sorsa azt hozná magával, hogy most kimuljék. Minket többé nem láttok.“

„Hát én?“ — kérdé a vak panaszos hangon.

„Mi szükségem rád?“ — vala a felelet.

Ezalatt az én habléányom a csolnakba ugrott, s intett társának, hogy kövesse, ki azalatt valamit nyomott a kis vak markába, mondván:

„Nesze, végy magadnak mézes kalácsot.“

„Csak ennyi?“ kérdé a vak.

„Nesze, itt van még több“ . . . s egy elejtett

pénzdarab csendült meg a kövezeten. A szegény vak nem vevé azt föl.

Jankó csolnakba ugrott. — A szél egyenesen fújt le a tengerpartról, mire ők egy kis fehér vitorlát tüztek ki, s elsiettek. Sokáig lehetett még a holdvilágánál látni a sötét habok közül a kis fehér vitorlát. — A vak fiu még mindig ott ült a tengerparton . . . Úgy látszott, mintha zokogott volna . . . Igen, a kis vak fiu csakugyan sirt, sokáig — sokáig . . .

Szomoru levék . . . Ugyan minek is tetszett a sorsnak engem ezen becsületes csempészek békés körébe dobni? Miként a kő, mely a csendes vízszinre dobatik, úgy zavartam föl nyugalmukat, s kevésbe mult, hogy hasonlóan azon kőhöz, magam is nem zuhantam le a tenger fenekére.

Visszatértem lakásomra. A pítvarban lobogott még fatányéron a még egészen le nem égett gyertyavég. Kozákomat, dacára szigorú parancsomnak, — fegyverét mindkét kezével tartva — a legmélyebb alvásban találtam. Békét hagytam neki, kezembe vevém a gyertyát s beléptem a szobába, de ah! jaj szegény fejemnek! Szekrénykém, ezüstbe foglalt kardom, dagesztáni töröm, — egyik barátom ajándoka — mind oda lett. Csak most tudtam meg, mi volt az, mit az átkozott vak fiu az imént cepelt.

Azonkívül, hogy kozákomat meglehetősen gyöngédtelen érintéssel fölverém, s kiszidtam, — egyebet nem tehettem. Avagy nem lett volna-e neveltséges dolog, ha panaszt teszek a hatóságnál, hogy egy vak meglopott, s hogy egy 18 éves lány vízbe akart fulasztani? Hála az égnek, hogy más napra alkalmam támadt az elutazásra, s hogy e fészket oda hagyhattam.

Mi történt a vén asszonynyal, s mi lett a vak fiuból, nem tudom. — De hát mit is érdekelhetnek engem az emberek örömei s fájdalmai, engem, egy vándorló katonatisztet, a kinek azonfelül még állami ügyekkel kell bajlódnom.

Oroszból ford. *Blaziewicz Theokiszt.*

A mandarin-réce.

Állatkertünk pompás tava vízi szárnyasokban igen gazdag, mert abban képviselve van az öt világrész igen számos nevezetes példánya s különösen gazdag az a récék igen számos fájában, melyek közül itt az igen szép *mandarin-récét* mutatjuk be rajz- s rövid leírásban.

A mandarin-ruca Khina bensejében igen közönséges, azonban vad állapotban való életéről egye-

bet nem tudunk, csak azt, hogy valamint az amerikai eredetű nyári ruca (*Anas Sponsa*,) ugy ez is fákön szokott fészkelni.

A khinai festményeken e vízi madárnak sokszor igen sikerült rajzával találkozhatunk. A khinaiak igen kedvelik őt, udvaraikban s tavaikon szelidített állapotban tartják s lakadalmi körme-
neteik alkalmával mandarin-récét (*Anas galericu-*

latát) visznek elől, a házaseleti hűség jeléül, mert — mint mondják — a him egyszer kiválasztott nőtényét soha sem hagyja el többé.

A madarin-réce gáceserje (himje) igen szép ál-

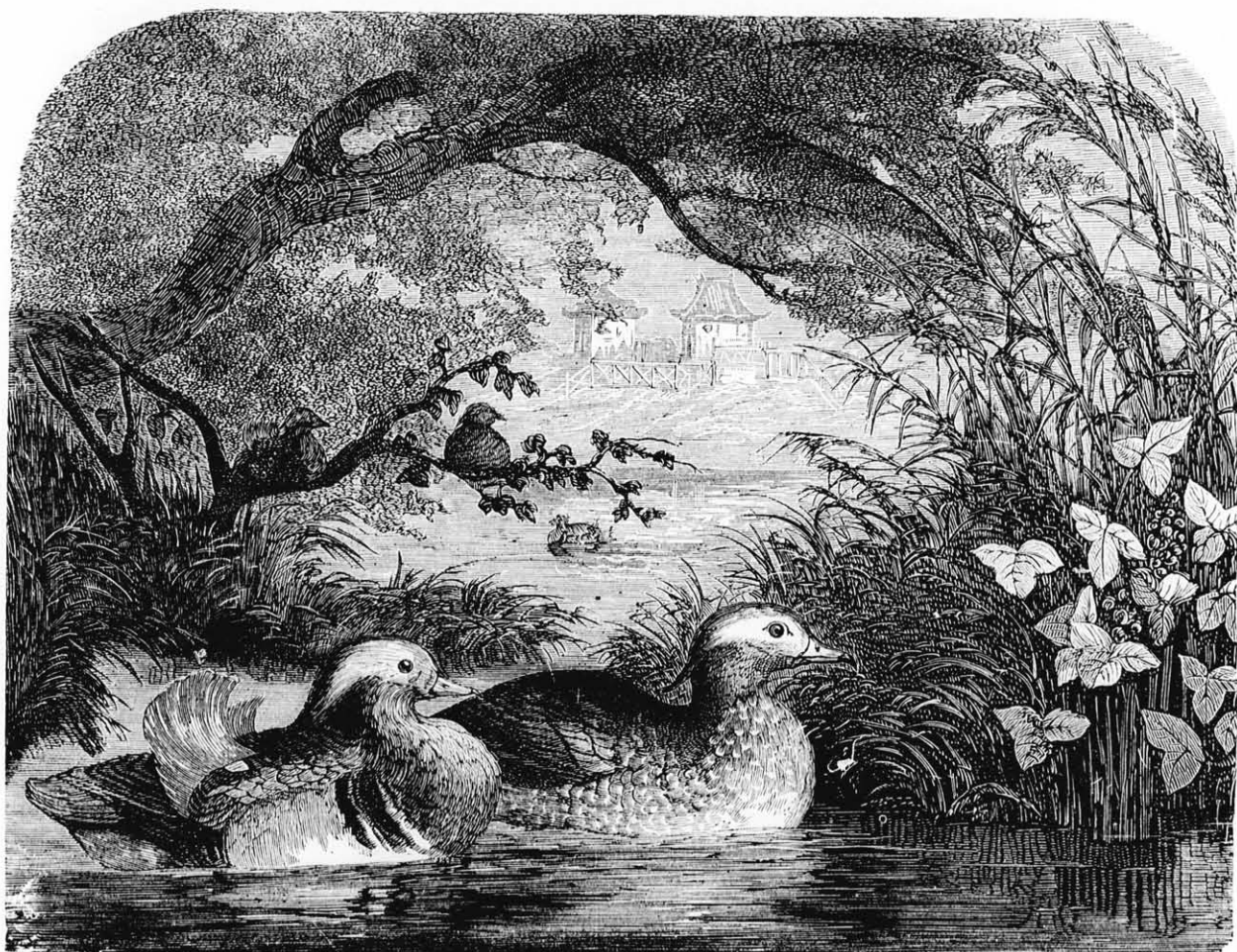
lat; tollazata nyakán és fején hosszú és selyem-szerű. Szárnya egyik szélső tollának szakála igen széles, barnás veres s fölfelé kunkorodik, miként képünkön is láthatni.

Hunyadi Mátyás születéshelye.

I.

Egy nemzet jajdult föl László kivégeztetésének hírére; egy nemzetben kelt föl a boszu a zsarnokok iránt. Hiszen Lászlóban atyja szellemét láták örökölve; egy nemzet helyzé vigaszt benne

a lipői főispán pedig több főur közreműködése mellett a felvidéket kezdé ostromolni. László király belátván a körülmények súlytató hatalmát, s önmagának veszélyben forgását, ugyszólva

Állatkerti képek. (A mandarin-réce.)

a boldogult Hunyadi János halála után; s im, egyszerre százezrek reménye s vigasza szüint meg ismét, s szállt a sirba! Hát a szegény anyának fájdalma, óh ez legsúlyosabb!

A király a nép figyelmét hogy elvonja, országgyűlést hirdetett; természetesen Gara és Ujlaki tanácsára; de ennek semmi sikeres eredménye nem lett. A föllázadt keblek lecsöndesítésére nem volt már balzsam; az országgyűlésre nagyon, de nagyon kevesen jelentek meg. Hanem inkább az alatt számosan serogelni kezdének Szilágyi Mihály zászlója alá, a ki aztán Erdélyt foglalá el;

bukásának közelgő pereit vélvén szemlélni: Bécsbe ment, magával vivén a kesergő anyának egyetlen fiát, Mátyást.

V. László ezután júliusban Pozsonyba gyűlést hirdetett, a nemzetteli kibékülést óhajtván kieszközölni. De Mátyás nagybátyja, Szilágyi Mihály, s Hunyadiné a kiegyezkedésről addig még csak álmodozni sem akartak, a míg Mátyás szabadon nem lesz bocsátva. László király azonban ezen jogos kívánságot teljesíten hagyá s Prágába ment. S itt már a historikusok különböző véleményre ágaznak el. Némelyek azt állítják, hogy Mátyást

is magával vivé, mások ellenben azt mondják, hogy Bécsben hagyá szoros őrizet alatt. Mi Telekyt — a Hunyadiak korának szerzőjét — követve, megemlítjük röviden, hogy V. László nem vitte el magával, hanem Bécsben hagyá.

De a testben és lélekben egyaránt elcsenevészett király, — mit a rossz nevelés, és környezetnek róhatni fel — Prágába menetele után nem sokáig élt; ugyanis 1457 november 23-án ¹⁾, tehát épen a temesvári eskü napján, 18 éves korában meghalt, némelyek szerint tán méreg által. Kunstadti Podiebrád György, a kit a király végperceiben Csehország kormányzójának nevezett ki: László halálát pár óráig eltitkolta, s nagy pecsétes gyűrűjét újjáról lehuzva, egy rendeletet írt s azt a királyi pecséttel hitelesítvén, el is küldé Bécsbe Mátyás örzőinek. Azok mitsém gyanítva, a rendelet tartalmának engedelmességek s Mátyást utnak indíták Csehország felé; a cseh határszéleken pedig a már Mátyásra várakozó Podiebrád emberei vették át, s urukhoz vivék, a ki általa nagy hasznot vélt magának szerezni . . . László király november 27-ikén aztán nagy ünnepélylyel eltemettetett; György kormányzó pedig, még a király halálának napján tudósítást küldött az ország rendeinek, mely László halálát tudtul adja. ²⁾ E hir a nemzet pártjai közt létező tusa-kodásnak minden békekötés nélkül véget vetett; s most már mindenkit a királyválasztás gondja szállott meg.

A Budán lévő országnagyok, kik az ország ügyeit a király távollétében vezették: Gara, Ujlaki, Lendvai Bánffy Pál, Dénes érsek ³⁾, Hedervári László egri ⁴⁾, Ágoston győri, Vince váci és Pál bosnya püspökök; Rozgonyi János (tárnok), Ország Mihály főudvarmester, Marezali János és Onodi Czudar Simon ⁵⁾ a király halálát az országban azonnal közhírré tevék s egyszersmind 1458 jan. 1-ére országgyűlést hirdettek, s mely nap a királyválasztás napja is leend.

Mátyás nagybátyja mindenkép őt akará a magyar trónra emelni, s ez okból 20 ezerből álló sereggel jelent meg a pesti országgyűlésre. De korántsem azért, mint ő is mondá, hogy erőszakolja a gyűlést Mátyás királyválasztására, hanem, hogy ezen haderő által épen biztosítva legyen az erőszaktól. Azonban a Gara-párt még csak gondolni sem akart Hunyadi Mátyás meg-

választására, tartva, hogy majd az, trónra lép-
vén, a Hunyadi-ház ellenségein boszut áll; ez okból a Gara párt a francia és lengyel király követeit óhajtá kihallgatni, nemkülönben a Fridrik császár és szász heregeket is; a kik mindnyájan mint megannyi trónkövetelők léptek fel egy vagy más ürügy alatt, a magyar korona elnyerése végett.

Azonban az országgyűlésen összegyűlt hazafias párt egyhangulag Mátyást akará megválasztani; de Szilágyi Mihály belátván, hogy a dolgon sükeresen csak is a két párt egyesülése s közös akarata segíthet: ez okból Szilágyi a Gara-pártot a gyűlésbe fölhívja s esküvel is biztosítja, hogy mind személyes bátorsága, mind pedig tanácskozási szabadsága szent és sérthetetlen marad. De a Gara-pártot még ez sem elégti vala ki, hanem történetesen a Duna befagyott, s így, Szilágyinak mintegy 20 ezer fegyverese siethetett a küldöttség támogatására s kik aztán Budát meg is szállák ¹⁾. Az erősség ugyan, a nádor kezében maradt, hová társai is vonultak; de utoljára is látván mind a két város Mátyás iránti nagy rokonszenvét, és Carvajal szentszéki követ kérésének is engedve: Gara pártjával együtt fölment jan. 23-án ²⁾, a mely nap Szilágyi oklevelet is ad ki, melyben őket, a mint mondók, biztosítja, s hogy semmi veszély nem fogja érni személy-bátorságukat stb. Sőt még az előtt jan. 12-én is, Szegeden Hunyadiné s Szilágyi Mihály Garával és nejével egy szerződésre léptek volt ³⁾; de Gara meglehet, hogy ennek nem adott elég hitelt, pedig nagyon helytelenül. Jan. 23-án a királyválasztó gyűlés napját más napra, azaz jan. 24-ikére tették. Százeczek várták e nap fényes eredményét, mely a hazára egyedül csak áldást hozhat, s mely egy derék apának „nagy reményü“ fiát tiszteli meg a magyar királyi székkal.

A várt nap eljött, fényes sikere megörökíté azt történelmünkben! A gyűlés kezdetén ugyan Gara még mind Fridrik császárhoz látszék hajolni, s már-már a hazafias ügy, mely az ernyedetlen Szilágyiban a legjobb vezetőre talált, hajótörést volt szenvedendő egy véstől fenyegetett hazakárára: *de a mit az országgyűlés tagjai nem tudának a Gara-párttal szemben létesíteni, azt 40,000 ember ajkairól elhangzó „Éljen Mátyás király“ szava véghez vivé.* Ugyanis a Duna jegére felállított 20,000 fegyveres, de a mely az oda tódult

¹⁾ Hunyadiak kora 2. k. 557. l.

²⁾ Hunyadiak kora 3. k. 3. l.

³⁾ Szalay M. t. 3. k. 173. l.

⁴⁾ Horváth Mihály. M. története II. k. 190. l.

⁵⁾ H. kora 3. k. 9. l.

¹⁾ Szalay M. története 3. k. 176. l.

²⁾ U. o. 177. l.

³⁾ Lásd ezt II. kora III. k. 17. l.

népsséggel mintegy 40,000-re szaporodott: a dermedő hideget tovább ki nem állhatva, a városba mentek, s a harangok zugása és muzsikaszó közt követelni kezdék az országgyűléstől Mátyás gyors megválasztatását. A kiáltások az országgyűlés nagyobb részében is viszhangra találván, Gara kénytelen lön a választásba beleegyezését adni. S im, Hunyadi Jánosnak nagy reményű fia, a 15 éves Mátyás Magyarhon királyának lön megválasztva. Szilágyi Mihály pedig, míg a király a huszadik évet elérné, kormányzónak.

Vitéz János még decemberben Prágába küldött volt, hogy Mátyás szabadon bocsátását kieszközölje; Vitéz már december 13-án Prágában is volt, s ott 60,000 aranyban Podiebráddal meg egyezett, s ezen kívül, hogy Mátyás, a második nejétől született leányát nőül vegye. A választás most megtörténvén, Szilágyi által ismét küldöttség küldetett Podiebráddhoz a hirt megvinni, s az alkudozást befejezni. Épen vacsorakor vette a cseh kormányzó a tudósítást, melyet elolvastván, Mátyást rögtön maga mellé a fő helyre ülteté, a ki azelőtt az utolsó helyen ült volt. Podiebrád pedig — írja Heltai — biztatá Mátyást, hogy csak vacsoráljon jóízűen, mert örvendetes hirt lesz mondandó. Képzolhetni az ifju meglepetését, a ki mindenesetre valami nagyszerűt vélt abban lappangni, hogy őt a főhelyre ültették. A hir nem csak Mátyásra, hanem egy egész nemzetre lett örvendetes.

Ezután tisztességes őrizettel Mátyás utnak indult; kísérei közt ott volt Podiebrád nagyobbik fia Victorin is. Straszniezban ¹⁾ Szilágyi Erzsébet tárt karokkal várta régen nem látott kedves fiát. Nem sokára Podiebrád is megérkezett 900 lovasal, a ki éjjel nappal sietett, hogy Mátyást utolérje, mivel nagyon aggódott, hogy Fridrik csá-

szár — a mint hírlék — veszélylyel fogja fenyegetni. A két fél között aztán az egyezkedés febr. 9. megtörtént. Mátyás király igéri, hogy a cseh kormányzó — ki még ez évben cseh királynak lön választva — leányát Kunegundát, mihelyt a 12 évet betölti, nőül veszi; a magyar követség pedig ezután lefizetvén a 60,000 aranyat, Mátyás átadatott.

A Morva vize bal partján a fogadására küldött magyar sereg ¹⁾ágyuszóval, dobpergéssel stb. fogadta; Vitéz János pedig a küldöttség nevében, mint annak feje, egy szép beszédet mondott, mire az ifju király sokak bámulatára egy talpra esett válasszal felelt, s melynek ezek sirása vetett végett, és akadályozta őt a beszéd további folytatásában.

A király ezután nagy pompával febr. 16-án Budára vitetett. A főváros részéről roppant sokan mentek tisztelegni elébe, nevezetesen Dénes esztergomi érsek, Várdai István kalocsai; ezenkívül 12 püspök, s számtalan egyházi s világi urak. A város kapujánál fényes mennyezet volt csinálva; Mátyás király ezután a kísérettel a főegyházba ment, hol az ország jogainak megtartását esküvel fogadta. Azonban a korona még mind Fridrik császár kezében lévén, a koronázás, mint tudjuk, csak 1465-ben történt meg.

A mondottakat elősorolva, mint eleinte is említők, itt kormányéveinek történetét mellőzzük, s csak még egy pár vonást adunk a festett képhez, megemlítvén, hogy azon szőlő-müvest Mátyás gazdagon megajándékozta; Kolozsvárt pedig, mint szülőhelyét, szabadalmakkal látta el, a mely jogokat Kolozsvár János Zsigmondig, illetőleg az ő koráig élvezett. Heltai krónikájában még emlékszik, hogy az ő idejében a ház ajtaján s ablakának vastábláján a család cimere, a holló megvolt.

Felházi Károly.

Dél-amerikai élet.

III.

Halottak napján az indusok egy oly szokásnak, a „halott-áldozatnak“ hódolnak, mely szokást egyébiránt a brazíliai mondoruku indusok közt is feltalálhatni. Ezen őspogány szokást követve, a nevezett napon kedveseik égő viaszgyertyácskákkal ellátott sirjaira éjjel voteményekkel s gyümölcsökkel, tojással, hallal, hussal, vagy süteménnyel telt edényeket, sőt néha egész eleven állatokat is tesznek. Már az ország régi lakóinál is szokásban volt, hogy a halottak napjának elő-

estéjén nagymennyiségű szárnyas állatot öltek le s ezeket aztán számos más növényétellel együtt a maguk módja szerint finomul elkészítették; erre aztán az egyes családok összegyűltek házaikban, az ételeket nádból font magas polcokra rakták, keresztbe vetett lábak és karokkal leguggoltak, merően a földre tekintettek s esdve kérték a holtakat, hogy jöjjenek elő a számukra készített ételeket elkölteni, s hogy hálából aztán sziveskedjenek az istenek előtt az élők szószólói lenni. Ily módon töltötték el az éjt, egyetlenegyszer sem mervén a földről felpillantani, mert tartoták tőle,

¹⁾ A Morva vízének tulsó partján fekszik.

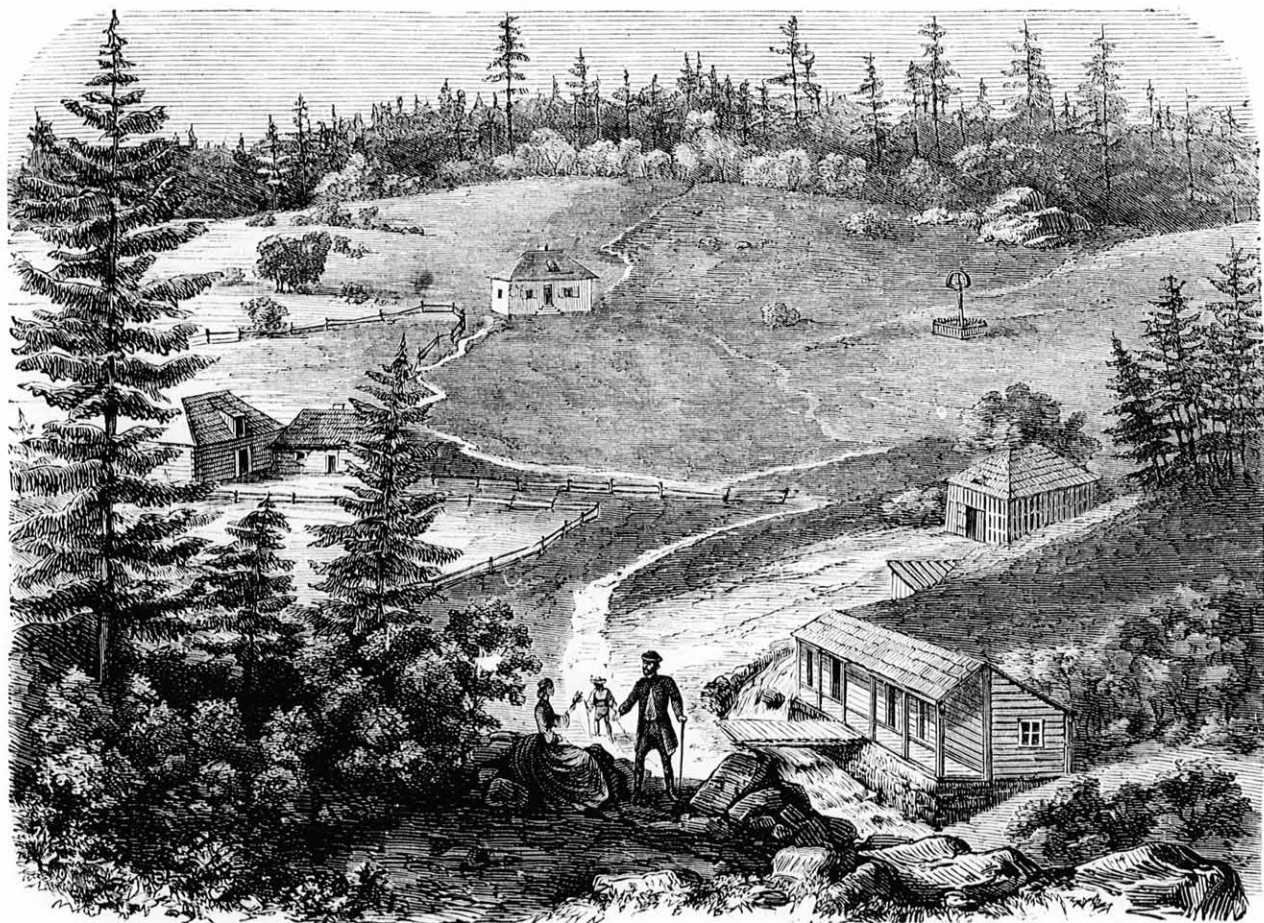
Napimádó indiások az Amazon-folyó erdeiben.

hogy háborgatni találnák a holtakat, s hogy ezeket így elriaszthatnák s boszujokat maguk ellen ingerelhetnék. Másnap reggel az ételeket, — melyeknek csak illatát szívták magukba a holtak lelkei — a szegények közt osztották ki, s erre aztán az egész napot vígsággal töltötték el.

A kereszténységre áttért indusok halotti szertartásai igen különösek és szomorúak. A nyílt koporsót, melyben a halott párnájául feje alatt egy kő van, rendszeren az elhunytak négy legjobb barátja viszi a templomba, hol az oltár előtt leteszik s akkor körülte csoportosulnak. Erre aztán

szonyok sirása, rivása és jajgatása, a mi rendszeren csak másnap némul el.

Az indusok betegségeinél a mindenféle bűbáj és ráolvasás mellett a *Temaszkále*, vagyis az izasztó fürdő nagy szerepet játszik, mit ők már évszázadok óta nagy előszeretettel használnak. Ez az általános gyógyszerük minden betegség ellen s legkedvesebb üdítő szerük a nehéz munkák után. Izasztó fürdőjük kenyérsütő-kemence alakú boltozatos kerek épület, épen csak oly magas, hogy abban egy ember egyenesen fölállhat. Ezen boltozatba nagyon alacsony nyíláson át juthatni

Suliguli. (Rajz. Griesmüller. Lásd szöv. a 330. lapon.)

megjelenik a pap s hangosan elmondja az előirt imádságokat, mi közben négy gyermek égő viaszgyertyákat tart, míg az elhunyt női utódai a földre térdelve jajgatnak. Ezen szertartás után kivesszik a halottat a koporsóból s földetlen arccal helyezik belé a közelben levő nyílt sirba, mire a jelenlevők mindegyike egy-egy marék földet vesz a kezébe, azt megésékolja és aztán rádobja a halottra, azon hiedelemben, hogy most már hosszú életet biztosított önmagának. A többi földet aztán úgy kapálják rá a halottra, mint nálunk szokták, mi közben folytonosan hangzik az asz-

be, s belül egy nagy tüzhely van, mely kívülről fül. A fürdő használatakor ezen tüzhelyen oly erős tüzet raknak, hogy a kövek izzókká válnak s ekkor a fürödni akaró kézenlábbon belémászik a boltozat alá, itt gyékényre fekszik s mindaddig öntözi vízzel a megtüzesedett köveket, míg az egész helyiség meg nem telik gőzzel. Ha az illető jól kiizzadta magát, akkor többször hideg vízzel önti le testét, s bőrét erősen megdörzsöli.

Az indusok hagyományai közt legnevezetesebbek a Montezuma-mondák, melyek némi változatokban messze Mexikó határain túl, a perui

inkák házájában és még messzebb fekvő vidékeken is elterjedtek. Ezek szerint azt hiszik, hogy Montezuma — a nap fia — valaha még vissza fog térni Amerikába, kipusztítja az oda betolakodott fehér embereket és sötétszínű gyermekeinek vissza fogja adni örökségüket. Montezuma t. i. azon időben, midőn Cortez spanyoljai fogva tartották őt, állítólag meghagyta főnökeinek, hogy ama szent tüzet, melyet hajdanában a nap gyújtott meg s mely azóta az indus templomok ormain mindig fenntartott, osszák föl maguk közt s őrizték meg lelkiösméretesen. Tiszteljék

meg e tüzet hálásan minden reggel s aztán lépjenek föl gunyhóik tetejére, vagy menjenek az erdők belsejébe és tekintsenek kelet felé, mert fel fog még virradni az a hajnal, midőn majd őt visszateráni és kezét szülőjének, a napnak nyújtani látják. Azóta az indusok minden reggel várják Montezuma visszatérését, s képünk is azon jelenetet ábrázolja, midőn az Amazon-folyó ordeiben tanyázó mondoruku-indusok a kelő nap felé fordulnak, áhitatosan lesve, hogy Montezumát a nappal egyszerre láthassák a láthatáron feltűnni.

A Suliguli és vidéke.

Azon völgyeknek, melyek Máramarosmegye kisebb nagyobb hegyci közt a folyó vizéről nevezve elterülnek, egyike a megye Bukovina felé fekvő részében a regényesen szép *Visó-völgye*. E völgyben van a három *Visó*, um. *Alsó*, *Közép*-és *Felső Visó* helységek és ez utolsó határában a híres *Suliguli* savanyu viz forrása.

A három *Visó* közt legészakibb fekvésű *Felső-Visó*, mely a megye székhelyétől Szigettől 8—10 órányi távolságra van szekeren; kincstári erdőhivatal helye és falu létre oly kiterjedéssel, népességgel s szép számú értelmiséggel dicsekszik, hogy valóban méltán megérdemelné a kisvárosi nevezetet is. A falut ketté hasítja a *Wäser* folyó, melynek nevét némelyek így magyarosítják: *vas-ér*, mert talán vasat is tartalmaz.

A *Suliguli* savanyu viz, mely a mult század vége felé még egészen ismeretlen volt, jelenleg pedig már nagyon és méltán elhíresedett, — nevét a hasonló hegytől, melynek aljában fakad, nyerte és *Felső-Visótól* szekeren mintegy négy órányi távolban van. A régebben csaknem járhatlan ut a falutól felfelé, sőt egészen a forrásig, most már igen jó szekér-uttá van átalakítva. A forrás a rendes szekér uttól balra egy keskenyebb völgyben, kis fél órányi távolban esik. A forrás helye, alkalmasint távol fekvése s hidegebb éghajlata miatt nincs annyira felkarolva, épületekkel s a szükséges sétányokkal ellátva, hogy jeles határu vizéhez méltóan fürdő intézettel is bírna. Egyetlen épületen kívül, melyben az ör lakszobája mellett alig pár fürdő szoba van, nem láthatni itt más fürdő helyiséget. Ezen épület is alkalmasint csak inkább a visói erdőtisztek számára állított, nem pedig fürdő közönség részére, mely itt így kényelmet nem is találhatna.

A fürdő laknak épen aljában van egy épület, mely a savanyu viz fő forrása feletti helyiség.

Ezen épület egy tágas raktár, melynek mig egyik szegletében épen a bejáratnál jobbra, maga a forrás van egy négyszögű medencében, melybe egy pár lépcső vezet le, addig többi részében részint már savanyu vízzel töltött s szurokkal bepecsételt üvegek vannak faládákban elhelyezve, részint darabokra pattant üvegek vannak halmaz állapotban, várva az ujjáalakításra. Érdekes itt látni, miként tölti meg s dugaszolja be parafadugóval az üvegeket az ezzel foglalkozó s ebben jártas felügyelő. Az üvegeket ugyanis először megtölti, úgy hogy azoknak szájánál az elpattanás elleni ovatosságból egy kis hézagot hagy, azután az előtte halmazban levő parafadugókból az üveghez képest szemmértékre legalkalmasabbat kiválasztván, ügyesen beilleszti s igen éles késsel lemettzi, erre kalapácsot vesz s a dugót az üveg nyakába beveri. És e műtétet oly gyorsan és meglepő ügyességgel teljesíti, hogy csak igen ritkán történik meg nála az, hogy az üveg az ő vigyázatlansága folytán kezei közt elpattan. Végre, midőn a dugaszolással készen van, az üvegeket bepecsételi.

A főforrástól jobbra alább szintén van egy forrás, mely újabb időben „*Deák Ferenc*“ nevet nyert.

A suliguli, mely konyhasós égvényes savanyu viz, már most nem oly erős, mint régebben; minnek oka, mit állítják, az, hogy a forráshoz édes viz-ér is vegyült volna. Különösen esős időben jóval gyengébb. Ennek előtte e savanyu viz a forrásnál oly erős volt, hogy gyengébb idegzetű embernél orrvér-folyást is idézett elő, — egy nagyobb pohárral pedig egy huzomban erősebb ember is alig ihatta meg csipőssége és csiklandóssága miatt. Azonban ilyen gyengébb volta mellett is erős és hevítő természetű az elannyira, hogy a gyakori vagy épen huzamos vele-élés egészséges s kivált

tüzes vérű embernek egyáltalában nem való; mert vértorlódást s fejszédülést szül, — sőt gutaitést is okozhat. Mind a mellett is, mint gyógyszer, inkább belső, mint külső használatra való; miért is a fürdőintézet hiányát ott ezen ok is menti némileg. A melegítés alkalmával tudniillik elszáll belőle a nagy mennyiségű szénsav, s ennek következtében a szénsav által feloldva tartott nem épen jelentéktelen vasélecs is leverődik, s ekként két tényezőtől fosztatik meg a suliguliból készült fürdő. Ujabb tapasztalás szerint e víz, mint belső szer, hevítő természeténél fogva, a *cholera ellen* rendkívüli hatása. E víz tökéletesen tiszta, átlátszó, szintelen, kissé kőnkényszagú, íze savanyu csipős és csiklandó. Hévmérséklete $+ 10, 25^{\circ}$ R, midőn a lége $+ 15^{\circ}$ R.

Vegyteni alkatrészei ezek: szikhalvagból 6,13; szénsavas szikélegből 12,82; szénsavas keserelegből 5,08; szénsavas mészelegből 8,91; szénsavas vas- és cselélecsből 0,41; timföldből 0,01; kovasavból 1,27; összesen 34,33. szemer. Ezen alkatrészekon kívül *Tognio* tanár csekély mennyiségű kénsavas sókat és iblanyt is fedezett fel a suliguliban. Ezen alkatrészekből állván a suliguli, nyilván való, miként az hazánk legjelesebb savanyu vizeinek egyike, — s bár eddigelé ugyszólván csak fényüzési ital gyanánt használtatott, az valóban gyógycélokra is hathatós víz, főleg pedig a forrásnál, hol szállékony alkatrészből még semmi veszteséget nem szenvedett.

A mennyire lehangolhatja az utast, ki a suliguli forrását meglátogatja, azon tapasztalás, hogy e méltán híres savanyu víz helyiségének elhagyottsága képzeletében alkotott várakozásának egyáltalában meg nem felel, főleg elgondolván azt is, hogy a külföldön mily gondos felkarolásban és számos látogatásban részesülne egy hason jelességű savanyu víz- és gyógyforrás: másfelől épanynyira meglepi azt, kivált ha sik rónaság lakója, e forrás vidékének vadregényes szépsége. A roppant magasságu sudar fenyőfák s az itt már csaknem ezekből álló sűrű erdők, melyek kivált távolban, mintegy zöldbársonylepel, a láthatárt a szem előtt elzárják, s a néma csend, melyet csak olykor szakít félbe egy magasán ülő vagy fölreppenő erdei madár, vagy egy közelben csergedőző patak — a természetnek ugy látszó zordsága és mégis szépsége, megragadják a gondolkodó elmét szintegy, mint az ellágyuló szívet, s az ember ugy érzi, mintha egy nagy templomban volna, — a mint-

hoggy ugy is van, a természet gyönyörű nagy templomában! Önkénytelenül a mindenhatóhoz emelkedik fel gondolatában és érzésében. És a mint az ember a forrástól visszajöve, a rendes szekéruton felfelé tovább halad, méginkább csak fenyves erdők közé jut s mintegy két órányi távolban azon helyre ér, melynek neve „Fajna.“ Erre a lég már mindinkább hűvösebb. Itt, egy mindenfelől fenyvesektől övezett kis térségen, az erdő aljában zugó folyó partján, egyszerre csak egy csinos külsejű házra bukkannunk, mely mellett még egy másik kisebb lak és távolabb egy raktár van. Ugyan ki lakhatik itt, e rengetegben, ily magánosan? kérdi magától az utas, s elgondolhatja magában a roppant ellentétet, mely a nagy népeességű zajos városok és ily félre eső csendes helyen levő egy két szerény lak között van. A csinos külsejű házban egy kincstári erdősz, a mellette levőben pedig egy erdősz-szolga lakik télen-nyáron. Egyszerű, kevéssel megelégedő emberek, kik a világforrongását, politikai és társaséleti zaját, pompáját és élvezit csak hallomás vagy olvasásból tudják, vagy talán még így sem. Ők a természet gyermekei, náluk politikai szélesend van mindig, — a nagy világ bajával keveset, vagy épen semmit sem törődnek, — egyedül dolgaik után látnak egyik napon ugy, mint a másikon.

Innen még feljebb menve, eljut az utas mintegy két órai szekeren-menotel után az ugynevezett „*Klauz*“ -hoz, *vizzárlat*-hoz, a minő Máramarosban a kincstár birtokában több van. Ez egy roppant nagy épület, mely a folyó medrét szélességében, az erdőtől a szekér-utig, átfogja. Ezen alól, a folyó hosszában, csak csergedez a víz, míg előtte, az általa felfogott folyócska már egy kis csendes tengert képző nagy víztömeggé gyült. Ilyen zárlatok, melyek közül egy-egy 10—20 ezer pengő forintba kerül, Máramarosban több helyen a csekély folyók, ugyszólván patakok felfogására s így meggyűjtésére olyformán alkalmaztatnak, hogy a meggyűjtött víz hetenként egyszer vagy kétszer lebocsáttatik s ilyenkor azon az összefurás által elkészített nagymennyiségű szálfák táblákban kényelmesen leszállítatnak. Különbö a víz csekélysege miatt ily helyekről a fát leszállítani nem lehetne, vagy csak a szárazon roppant költséggel.

Ennyi az, mit a Suliguliról s annak közeli és távolabbi vidékéről, rövid vázlatban, mondhatunk.

Fejér Bertalan.

Cyprus-szigeti levél.

— Lárnákaváros, 1867. máj. 13. —

(E sziget gazdag terményei. — Vadai, halai. — Ipara. — Lakosai. — Története, regéi. — Az első keresztények idejében. — Ciprus római, keleti császárság, majd khalifaság alatt. — További viszonylagosai. — Főbb városai: Lárnáka, Nikótiá, Citrea, Famagusta, Limdszol, Amáthonte, Koloszi, Kuklia, Neo-Paphosz — A régiségek bőségszaruja.)

Levelem címénél fogva is érdekelve lehet már az olvasó e földszakasz iránt; még inkább lesz érdekelve regényes multja és szörnyen prózai jelene tekintetéből.

Cyprus-sziget Szicilia után a földközi tenger első gyöngyének tekintetik. Ugyanezen tengerből Rodus, Anadol és Sziria közt 232 kilometer hosszú és 88 kilom. széles, sok gerincű hegyhát képeben, csücskösen nyulik be az alexandriai öbölbe, Sz. Endre nevű fokban végződve. Földszíne, közel egy millió hektar, területének alig ötödrésze van művelés alatt. Legmagasabb emelkedése a Sz. Kereszt-hegy, (hajdan Olympus); 6030 láb, mely délről északi irányban két egymástól eltérő hegyláncolatba ágazván, közbe ejti a híres *Meszária* (rónaság) termékeny völgyét. Fő terményei: *bor*, melynek egy faja, a *komándériai* régen világhírré jutott; *gabona* termése évente 4 millió frankra becsültetik; *olaja* tökélytelen művelés mellett is sok, de nagyon közönséges. Lankáin (Livádia) szépen jövedelmez a pirosító buzérgyökér; aztán a *sz. jánoskenyere*, a *gyapot*, *dohány* és a *selyemtermelés* főbb jövedelmi cikkei. *Vágómarhából* évenként egy millió frankot, — a tej és vaj leszámításával, — *sajtból* 500 ezer frank hasznot vesz be.

Maiglan vannak e szigetnek szabadban, vadon tenyésző *lovak*, *szamarai*, *szarvasmarhái*, melyekből az idegen potom áron fogdosathat magának. Hasznos vadaiból szarvasra, özre, nyulra s vadisznóra vadásznak. Van valami hitvány farkasfaja is, aztán rókája, borz, vidrája stb. Legtöbb és áldásosabb temérdek vízi és száraz madárfaja. — Halászatát, — tengerközepett levén — főlöleg volna emlitenem, de úgy látom, hogy ezt elég hanyagul üzik, s csakis a belsükségletekre szerzik a tenger eleven adományait.

Cyprus ipara a török uralom alatt csökkent. Nevezetesebb termelése: szattyán, gyapju- és gyapotszövetek, cserépedények, masztiksz-pálinka és illatvizek. Összes 610 helységében (város és falu) 130 ezernyi lakossága két harmadrészben görög, más harmada török, európai, és hat falu maronita (libánoni arab).

Cyprust legelőször a féniciek gyarmatosíták. Az első görögöket Teucer, Telemon fia szállította ide és Salamina várost alapította. — Kr. e. a XII-dik

századtól a VII-dikig független volt, IX. királyságban, Páfosz, Amáthonte és Citium fénicieit, a többi görög jellemmel. — Azután tengeri hatalommá fejlődött, de függetlensége az ásszür (assíriai) és kháldei királyok által fenyegettetett. Végre is Egyiptom hatalmába került, melynek uralmát megúnván, önkényt vetette magát Perzsia uralma alá az 525. évben. — Xerxesnek 150 tengeri hajót kiállítani kénytelenítették. Dacára, hogy Pausanias és Cimon fölszabadíták: a perzsa uralom rajtok sokáig tartott még; míg Evagorás, bennszülött görög, tíz évi harc után Artaxerxes által magát egész Cyprus királyául elismertette. Nagy Sándornak az első közt hódolt meg; kinek utódai harcaiban Egyiptom alá jutott, a királyi hercegek javadalmaképen. A Ptolomeusok romlása után Róma részére esett, mely alatt Lentulus és Cicero voltak kormányzói. Császár adományából rövid ideig megint a Ptolomeusok bírták, de Antonius Cleopátrának ajándékozta, ennek elestével pedig Augustus végleg a római birodalomba kebleztette.

A regekorban Cyprus világhírű volt, *Vénus* a bájistennő hódoltatásáról páfoszi és amáthoni templomaiban; kinek is, miképen áldozott ihlett közönsége, gyanítható. Szébb jellemvonása, hogy első honosította meg a keresztyén vallást *sz. Barabás* (helybeli születésű) és *sz. Pál* apostolok által. Az *apostolok cselekedetei* könyvéből kitűnik, hogy akkor Cyprusba sok zsidó volt, kik is Traján uralma alatt föllázadván, 240 ezer görögöt mászároltak le. — A római, aztán a keleti birodalom alatt Cyprus nyugugalomban élt egészen a VII-ik századig, midőn *Moáviáh* — Othmán kalifa hadnagya — elfoglalta. A görögök visszafoglalgatták még háromszor, de lassankint egészen az arabok hatalmába került, miglen megint Nicefor Fokász a birodalomhoz kapcsolta. Ekkor aztán kormányzói kezdtek függetlenségre törekedni, kik közül Komnén Izsák 1184-ben sikert vívott ki. De ő a harmadik keresztes hadjáratkor elég eszélytelen volt a vihar által hányt angol hajókat partjairól visszaverni, s oroszslánszivi Rikárd bosszújával dacolni. Emez néhány nap alatt elfoglalá a szigetet 1191-ben és előbb a Templáriusoknak, majd *Vidos* jeruzsalemi királynak adta. Ennek utódai: a *Lusignánok* alatt *Cyprus* virágzó

királyság volt, mely arab és török berontó hadakkal is dacolni birt; ámde belviszályok Genuának ejtették martalécul, mely akkori hatalom 1373-ban Famagusztát elfoglalván, 90 esztendeig bitort, s tőle korcs II-ik Jakab egyiptomi segélylyel foglalta vissza. E király Velencevel szövetségben keresett erősséget; mi végett Cornaro Katalinnal nősült 1471-ben, kinek halálával Velence a szigetnek kényelmes birtokába jutott, s birta azt 80 esztendeig, mire *Szelim* szultán — véres háborúval, hitszegőleg, s a védsereg leöldöklésével — hódította meg 1571-ben. Ez időtől fogva *Ciprus* sziget basatartományyá vált. Még 1764. és 1823-ban a lakosok fölkelést kíséreltek; de rettenetes vérengzéssel nyomattak le.

Nevezetesebb helyei: *Lárnáka*, két részből álló város; a *révpart* (Marina) az összes kereskedés, ipar és üzlet színhelye; konzulátusok lakhelye; a tengerre tekintő kies fekvéssel. Maga a város (a Tuzla) attól 10 perenyi sétára bentebb fekszik, minden kereskedési forgalom nélkül s csupán lakásul szolgál. Összes lakossága 10 ezer lélek. Gyönyörű róm. kath. temploma és ékes görög templomai megérdemlik a figyelmet. Utóbbiakból sz. *Lázár* temploma alatt nekem kedvezésből megmutatták az örökké világított holt alagot, melyben a Krisztus által föltámasztott sz. *Lázár* tartóssabb hulla részei az enyészettől oltalmaztatnak. A környéken sz. György-kolostor, a *Phaneromene* (utasokat vezérlő) földalatti ó-keresztény imola, a mértföldekre terjedő dus tartalmu *sóstó*, az irgalmas apácák kolostora, és a kellemes tájképek megtekintésre méltók.

Nikószia (másképen *Levkoszia*) az előbbtől 8 óra járás, a sziget beljében. Nagy és erődített vár város, halmok által uralt völgyben; tehát ma rendszeres ostrommal nem dacolhat. Bástyáin hadastyánok s csonka, béna vas és ércágyuk hegyelnek. Hajdani területét *Savorníáni* velencei mérnök vonta össze s erődítette a törökök ellen, kik 1570-ben körülvették, 45 nap alatt elfoglalták, s 20 ezer lakosságát legyilkolták. Azon korbeli felséges sz. *Zsófia* temploma most multját gyászoló omlatag török mecset. Benne koronáztatának vala a ciprusi királyok, kiknek kriptái ma mozlimek által fertelmeztetnek meg. Főszomszédságában van Sz. Miklós temploma, most gabonatar; előbb örményeké volt, s alatta keresztves vitézek fekszenek. A hajdani velencei kormányzó-palota (s királyi lak) ma *pasa-szeráj*; kapuja fölött diszlik még a köztársaság cimere. Előtte van egy tömör, karesú gránitoszlop (hajdani világító). A sziget eme fővárosának *bazárja*

még sokkal dusabb, mint az állapotból vélni lehetne. Kiválólag törökös város; göröggel s örménynyel elegyes lakossága 30 ezerre számíttatik.

Közelében *Citrea*, hajdani *Chytra* a régi kilenc főváros egyike. 5 órányira van tőle Sz. *Barabás* zárdája, hol 475-ben az e nevű apostol hulláját és Sz. *Máté* apostol evangéliuma eredeti kéziratát találták meg. Közelében ama zárda romjai, melybe Sz. *Katalin* Egyiptomba küldetése előtt záratott. Nem messze vannak ide még *Eszki Múszá* pusztája, *Salamina* hajdani főváros romjai.

Famagusztá a sziget é. k. partján, egészen török város, a szigetnek tetteleg legszilárdabb erődje. Ptolemeus Philadelphus alapította; homokterületen való helyzeténél fogva görögül Hammókhosztosz. A Lusignánok és genuaiak alatt már nevezetes vala s a velenceiek által nyerte roppant erődítését, kiknek részéről *Bragadino* négy hónapig védelmezte a törökök ellen, kik 1571-ben aug. 1-én győzvén, a földadási szerződés dacára *Bragadino*t elevenen megnyuzták, s kitömött bőrét egy gálya ormányára tűzték. A bent levő Sz. Miklós templomban koronáztattak a Lusignánok jeruzsálemi királyokká. Falain genuai s velencei hires pátriciusok cimerei akkori kormányzókra emlékeztetnek. A váron kívüli *Márás* nevű külvárosban görögök laknak. Romban hevernek: a sz. kereszt, Sz. Péter, Sz. Pál templomai, melyek értékes kőomladékait más építményekre elhordani maiglan tilos, holott a pátriárka engedély meg van.

Lárnákától délre, *Limászol*, vendégszerető városka és bor, dohány, sz. jános-kenyér, gyapot s egyéb termények tovaszállításából él. — Közelében van *Amáthonte*, hajdani egyik főváros, régi rézbányaival és *Vénus* templomával. Romjaiból *Limászol* kerekedett föl.

Egy órányira *Koloszi*, távolabb a tengertől; de jelölve a templomosak által épített, majd a ródsi lovagoknak jutott tengerparti erőd, a *Kommandéria* által. Ennek környékén ültették a jó keresztény vitézek ama venyigét, melyből ezideig a hires komándériai nektár csordul. E venyige Dalmátiában is diszlik, — s kétségtelen, hogy honunk Hegyalján is diszlenék. Én a *tokajit* s miskolcít ma sem adnám a komándériáért, mely utóbbinak tarthatlanságát a szállítók is megvallják, holott a mi aszúboraink a világutakat már kiállították.

Még azt is mondhatom, hogy a komándériának helyben drágasága mellett magyar borainknak itt is kelete lenne. A közönséges *ciprusi bor* különben is, — kátrányos tömlőkben tartatása miatt — csak erejére nézve ér valamit, izére mitsen.

Kukliában (hajdan Palaeo-Paphos,) a hajdani búbajos *Vénus* kéjtanyája. Még látható itt egy négyszögű kastély romja, és néhány barlangszerű kéjlede. *Páphost* a fenici Cinyrás alapította. A földrengés által rombadólt várost Vespasianus újból fölépítette. *Vénus* templomának romjai a tengerparton még láthatók. Ezek megvizsgálása és ódon érmek segítségével *Hentsch*, dán tudós e híres emlékezetű hajlék tervét előtűntette. Szép rónán egy órányira található *Ieroskypos* (szent kert), hoya a hagyomány *Vénus* fürdőjét s ligeteit helyzi. Lárnákától eddig, az egész vidéken emlékezetben él még *Vénus* kecsgetető hire.

Palaeopaphostól két órányira van *Néo Páphos*, ma *Báffó*. *Vénus* emlékeit e helyen hiában keresni. Hanem vannak óriási hantok, melyek közhiedelem szerint, menedékeket rejtenek, minőkben az első keresztények bujdoklottak.

Említettekén kívül számos hely van még *Ciprus* szigetén, melyeken régészek, kincsfürkészek és kalandorok ritkaságokat és zsákmányt keresnek.

Én azonban nem mulasztom el megjegyezni, hogy *Ciprus*-sziget ősi érdekességeiből alkalmasint fenekestől kimerült. De mint Európában a bankónak, ugy itt a régiségeknek nagy bősége van, mert a jámbor keletiek nem mulaszthatják el az

európai jóhiszeműséget táplálni és kizsákmányolni. Gyártanak nekik eserepből, kőből, ércből s minden képzelhető anyagból badar régiségeket s megesik, hogy a mely orrot, fület, lábat, szóval esonka szobrokat itt ma fölrugok, holnap ügyesebb észlelő fölkapar s busásan bocsát áruba. Megtanultuk ezt mi mások, egész Ázsiában, sőt Egyiptomban is.

Végre, mielőtt *Ciprus*-sziget teljes leírását elkészíthetném, az érdekelt olvasó számára idézem a következő művet: „Die Insel Cypern ihrer physischen und organischen Natur nach, mit Rücksicht auf ihre frühere Geschichte, geschildert von Dr. Fr. Unger und Dr. Th. Kotsy. Wien 1865,“ melyből ugyan én — mellesleg mondva — a fönnelbiket nem merittem, mert eme tisztelt tudós hazánkfiain több hibás adatot kölesönöztek másoktól, meg maguk részéről hamis nézeteket fejtek ki, péld. a sóstóra, Phaneromenéra, kolos-torokra s több másra nézve; hanem szaktudományi közleményeiket illetőleg nincs kifogásom; azonban a népismet egészen mellőzték.

Mindezeket csak bevezetésnek kérve tekinteni, *Ciprus* valóságos ösmertetését kénytelen vagyok jövő alkalomra halasztani.

Dr. Oroszhegyi Józsa.

Egy hét története.

— Május 21. —

(VK.) Láttuk „VIII-dik Henrik-“et, a hat feleségű, undok, vastag angol királyt. Shakspeare mutatta be előttünk, a kinek — élete vége felé — kedve jött bedobni magát a Scylla és Charibdis közé, meg akarván mutatni, hogy az ő lángelméje még e sziklák és örvények közül is szerencsésen ki tud menekülni.

A Scylla a történet muzsája volt, ki a költőtül igazságot vár, a Charibdis Erzsébet angol királynő, ki alattvalójától hódolatot követelt.

VIII-dik Henrik homlokát a történet méltán bélyegzé meg, mert rossz szíve és élvvadász természetű volt. Aragóniai Katalint eldobta magától a szép Bouleyn Annáért; ennek fejét véteté Seymour Johannáért; ez meghalván, nőül vette Cleve Anna herecgnőt, a kit elűzött Howarth Katalinért, a kit ismét lenyakaztatott, hogy Latimer lord özvegyével keljen össze, a ki aztán szerencsés volt e puffadt vén gonosztevőt túlélni. Tűrhetetlen, vérszomjas és nyomorú volt, kit a pápa „hitoltalmazó“ címmel ruházott föl, de ki azért szépen kikergette Angliából a szerzeteseket, hogy vagyonukat elvehesse; feslett zsarnok, ki fölött Wol-

sey, a „king-cardinal“ uralkodott. De van hozzá kötvé egy nagy emlék, mert ez emberi posvány mögül kelt föl az angol hitujítás hajnala.

Az azonban VIII-dik Henrik egyszersmind az uralkodó Erzsébet királynő atyja is volt, és Shakspeare nem véthetett e „kegyes úrnője“ ellen azzal, hogy apját meggyalázza a színpadon. Ő sem hazudni nem akart, se megsérteni a királynőt, s hogy — triviális szójárásunk szerint — a kecske is jóllakjék s a káposzta is megmaradjon, fogta magát, s VIII-dik Henriket szépen a háttérbe helyezé, s műve hőségé Wolsey bibornokot tette.

E tettető, hatalmas eszű, nagyravágyó bibornok lett e történeti színmű központja. Ő eselekszik s ő bukik. VIII-dik Henriknek csak két első neje jelen meg: Katalin és Bouleyn Anna, ez utóbbi is csak két kis jelenetben, mely azonban egészen föltárja könnyelműen bájos s ártatlanul nagyravágyó természetét.

Midőn néhány nap előtt e színpadi korrajzot (mert alig egyébb) Szász Károly fordítása szerint először adták elő a nemzeti színpadon, a közönségnek alkalmá volt meggyőződni, hogy a tragédiá-

nak még két oly képviselője van színházunknál, kikre büszkék lehetünk.

Katalint *Jókainé* asszony játszotta, Wolsey bibornokot *Tóth József*. Amaz emelkedett nő volt, királyi jelenség, szelid, a mig erényét nem sértik, de nemesen büszke, midőn bünnel merik vádolni. Emez a bibornoki köntösben egyszerre magára vonta a figyelmet, s a leggondosabb tanulmányt fordította rá, hogy a tettetést ép oly sikerülten ábrázolja, mint az erélyt, mely bukásában is büszkévé teszi.

Az ő játékok aligha jobban nem érdeklé a közönség nagyobb részét, mint maga a mesterileg feldolgozott egy darab angol történet.

Noha a művész-pár összehangzólag játszott, mégis lehetlen volt észre nem vennünk művészi természetük különbözőségeit. *Jókainé* asszony az egyszerűség művészetét képviseli, *Tóth József* a mesteriségét. Amannak nincs szüksége sok eszközre, hogy hasson, emez keresi a sokat, s habár művészileg illeszti is össze, mégis halmoz. *Jókainé* asszony nemes magatartása, természetes és erélyes hangja egyszerre meghatnak; *Tóth József* érzi, mikép groteszk vonásokra van szüksége, hogy alakjait kidomborítsa.

Eszünkbe juttatják ők a görög és római szobrászat közti különbséget. A görög Niobe magában áll, s ég felé néző arca elég arra, hogy a legmélyebb kétségbeesést fejezze ki; a római Niobe tépi haját s körül van véve lenyilazott leányaitól. Mind kettő művészi, de az első mindenestre költőibb, mert kevesebb eszközzel és nemesb egyszerűséggel éri el ugyanazon hatást.

Shakespearei művek első előadása mindenütt, minden időben művészeti esemény szokott lenni, s az igazgatóság és színészeink jól tennék, ha egyre jobban felhasználnák a Kisfaludy Társaság által rendezett kiadást, mert a francia irodalom életképies szellemdús apróságai után kétszeres szükség van rá, hogy izlésünket a régi nagyoknál — e mindig bő forrásnál — erősítsük meg koronkint.

Játszanak most a budai szinkörben is, de *Bényei* társulata — bármily igyekező — nem elégti ki a fővárosiak izlését. Mondják, hogy megnyílik a népszínház is, mert *Áldássy Antal*, ki egykor annak létesítésében tevékeny résztvett, ül jelenleg Buda-város főbírói székén. *Molnár György* már is ott sűrű-forog a néma ház körül, mely neki bezárt paradicsom. Sohasem láttunk embert egy eszmén rajongóbban csüggni, mint a hogy ő csügg a népszínházon. Bukás, keserűség, száz meghiusult remény, nélkülözés — mind nem tudták elidegení-

teni tőle. Minden lépést, a mit néhány év óta tett, azért tevő csupán, mert hitte, hogy az közelébb viszi céljához. Türelemmel várta az akadályozó két kormányrendszer bukását, leste végóráikat, s nem volt olyan kis rés, melyet föl ne használt volna ügyében. Ha igaz, hogy minden sikerül, a mit az ember nagyon akar, akkor a népszínház jövőendő igazgatója nem lehet más, mint ő.

Bocsássa meg az olvasó, hogy színházakkal foglalkozunk ép most, midőn minden ember és minden lap mással foglalkozik. De tán épen azért jó, hogy valaki legyen, ki e pezsgő időszakban is törődjék egy kissé oly intézetekkel is, melyek a esöndesebb időkben életet, tanulságot és szórakozást nyújtanak.

Most, ez esemény-gazdag időkben, természetesen másfelé fordul a figyelem.

A képviselő-ház új és fontos viták küszöbén áll, s a 48-diki törvények revisiója nem fog megtörténni élénk ellenzék nélkül. A nemzetiségi követek is mozgolódnak, s *Sztratimirovics* már sietett is előre kidobni egy füstölő petárdát b. *Wenckheim* ellen, ki egy rendeletében a szerb szó helyett „*rac*“-ot mert használni.

Azt felelte rá, hogy így tanulta a régi törvényekből.

Egy élclap is felelt az interpellációra, mondván: tehát a békességszerető honpolgártársak ezután *Ráckevit Szerbkevinek*, *Rácalmást Szerbalmásnak* nevezzék, s jövő ősszel nem *rac* ürmöst, hanem szerb ürmöst igyanak, különben *Sztratimirovics* megharagszik. Az élce hatalmas eszköz arra, hogy valamely fonákságnak elejét vegye. Néha egyet cikáz, s megvilágítja annak nevetséges voltát. Ime az élce e példákra hivatkozása is a belügyminiszter komoly és méltóságos beszédénél jobban meggyőzheti N.-Beckerek képviselőjét, hogy megint egy ártatlan tárgyat nézett kisértetnek. A „szerb“ szó ép úgy nem volt meg eddig *Szent István* bírodalmának szótárában, mint a háromegy-királyság.

S mi még sokban ragaszkodunk a régi szólás-módokhoz.

Ime, a főváros új tisztikara is ama ódon minta szerint esküdött istenre s „annak minden szentjeire“, melyet még akkoriban készítettek, midőn egy protestáns tisztviselő „fehér holló“ volt a város zöld asztala mellett. De azért egyiknek sines ellene kifogása, habár hitágazatában nem fordulnak is elő szentek.

Ez ünnepély vasárnap reggel ment végbe a lovarda előtt, az utcán, szabad ég alatt, a választó polgárság jelenlétében. Szentkirályi Mór az eskü

után rövid beszédet mondott, s ékesszólása abból állt, hogy kijelenté, mikép nem tesz nagy ígéretek, hanem itéljék meg azok után, a miket tenni igyekeznek.

E rövidség igen jól hatott. Nem a szavak, hanem az óhajtott tettek emberét éljeneztek benne.

E napon szavaztak a város 300 fejű képviselőtestére is, mely — a tanácssal együtt — a hatóságot és közgyűlést képezendő. Beszélték, hogy ez a nap az írástudók és iparosok harca lesz. Hanem csöndes harc volt, melynek eredménye kétségkívül az leend, hogy mind a két fél illendően lesz képviselve.

Ráth Károly, ki e két heti tisztujítás elnöke volt, oly tapintattal és erélyvel járt el, hogy mindenki elismeréssel nyilatkozik felőle. Ez elismerés egyik kiváló jele az is, hogy a Józsefváros — Szentkirályi leköszönése folytán — őt fogja megválasztani képviselőjének. Tehát minden érdem megkapja végre a maga koszorúját. A visszavonult Rottenbillernek is jutott e héten egy: megtették az állatkert elnökének. Ott van mellette a választmányban dr. Havas Ignác is, s mikor nem volt boldog Castor, midőn oldalánál látta Poluxot?

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

* (*Egy uralkodó szenvedélye.*) Taitiból párisi lapok a következő furcsa történetet közlik. A csöndes tenger szigetcsoportozaton, Raiatea nevű szigeten fellázadtak az ottani benszülött király, Pomare, az ismert királynő egyik fia ellen. A raiateai királynak ama nagy előszereteteért, melylyel a szesz italok iránt viseltetik, már sok kellemetlenséget kellett kiállania, s hogy magát ezek ellenében biztosítsa, igen különös ötlete támadt. Szendélyét alkotmányos sánccal akarta ugyanis körülvenni s a parlamentnek törvényjavaslatot terjesztett elő, mely szerint a királynak joga van bármely időben lerészegedni. A parlament azonban az előjogot nagyon megsokalta, a javaslatot oda módosítá, hogy a király bármikor lerészegedhetik ugyan — de csak királyi palotájában. Midőn a király nem akarta az ily módosított javaslatot teljesíteni, lázadás ütött ki, s Pomare királynő, hogy fia bukását megakadályozza, közbenjárásra kérte fel a taitii kormányzót. Minthogy azonban ama szigetek nem állnak a francia védnökség alatt, a kormányzó csak „barátságosan“ tehet „jó szolgálatot.“

* (*Egy új szent.*) Rómában julius hóban ismét több szentet igtatnak a tisztelni valók közé. Közük van don Pedro Arbues de Epilo is, az inquisitio egyik véres alakja, kiről Paramo nagyinquisitor Madridban 1598-ban, a szent inquisitioról megjelent munkájában, az egyház szolgálatában álló tollal írja, hogy Arbues szigorú intézkedései folytán Aragoniában 2000, Sevilleben pedig (1485—1520 közt) 4000 embert égettek meg az eretnokség vádjá alatt, s ez időben Spanyolországban 5000 lak állott üresen. — A szerencsétleneket minden kihallgatás nélkül vitték el, mentségeiket nem hallgatók meg, sőt büntetés érte a rokonokat is. Ar-

ragoniának minden rendű lakossága folyamodott Arbueshez, hogy legalább adják tudtára a szerencsétleneknek, miért kell bűnhődniök. Azonban ez hasztalan volt, s nem maradt egyéb hátra — mint maga Paramo egész naivul bevallja — mint egy merénylet által véget vetni a fanatikus vérszomjas Arbuesnek. Súlyosan megsebesítve, rövid idő múlva meghalt. — Már III. Pál pápa is a szentek közé akarta emelni ez embert, de a róla fenmaradt okmányok és adatok akkoriban meghiusíták e kegyes szándékot. Most azonban martir-koronát kap.

— (*Zwingli utolsó ivadéka.*) Zwingli János lelkes e hónap elején halt meg Dittikonban, 60 éves korában. Még több tárgyat birt, melyek nagyhirű őse tulajdonai voltak, a többi között egy tárcát, melyet Zürich városa Zwinglinek esküvője alkalmából ajándékozott.

— (*Páris gyarapodása.*) Az 1866-diki népszámlálás szerint Párisnak 1.825,274 lakosa van, 1861 óta tehát a szaporodás 129,133 — mi közép számitással évenként 1.52 százaléknak felel meg. Hogy ha e szaporodás tovább is így tartana, Páris lakossága 46 év alatt megkétszereződne.

K é p t a l á n y .

(Megfejtése a 22-ik számban lesz.)

— A 20-dik számban közzölt képtalány értelme ez; „Szegyet szegyel.“

lára, a nemzetiségi ügyeket illetőleg. — Hetfőn ismét volt rövid ülés. Újabb választott képviselőket igazoltak, és sorsolás útján az osztályokba osztották be őket.

* *(Az állatkerti slábla.)* Miután Xántus János lemondott, Rottenbiller L. volt polgármester lett. Az állatkertnek megnyitása óta 166 egyén 509 állatot ajándékozott; 249-et vettek, 46 már ott született. December végén az állatok létszáma 598-ra ment, 48-at eladtak, 185 elpusztult. A kert részvényitkéje 75,240 ft. A belépi jövedelem augusztus elejétől a múlt év végeig 11,802 frt 20 kr. volt, hordói jövedelem 345 forint. A kertet a múlt év említett hónapjaiban 66,918 ember látogatta meg. Pedig ez öt hóból három a téli szakra esik. Erelyes igazgatás mellett a kert bizonyára évről évre nagyobb lendületet fog nyerni, s az első év végén (augusztusban) a részvényesek is fogják kapni illendő osztalékokat.

* *(Palota-hölgyek.)* A legutóbbi kinevezések közt legérdekesebb az, mely által a Felsője a császárné üzennyelő magyar urhölgyet emelt palota-hölgyvé. Ezek: Almásy-Wenckheim Stefania grfnő; Andrássy-Kendeffy Katalin grfnő; Andrássy-Pálffy Gabriella grfnő; Bánffy-Eszterházy Agnes bárónő; Bombelles-Hunyady Franciska grfnő; Chotek-Thovenhüller Mária grfnő; Eötvös-Rosty Agnes brnő; Hunyady-Csáky Szabolcs grfnő; Károly-Kornis Klára grfnő; Lamberg-Lamberg Mária Anna grfnő; Nákó-Gyertyánffy Berta grfnő; Pejacsoviich-Prandau Alvine grfnő; Szapáry-György Mária grfnő; Széchenyi-Szárasy Alexandra grfnő; Wenckheim-Jankovich Stefania grfnő; Zay-Kolowrat Krakowsky Mária grfnő; Zichy-Kolowrat Krakowsky Valera grfnő; Zichy-Zichy Livia grfnő.

* *(A koronásai bandériumok)* közt bizonyára legfestőbb lesz a szepesmegyei. XV-dik századbeli magyar harci viselőben jelennek meg, saszallás érc sisakkal, vas-ingekben, lobogós kopjakkal, stb. A vértkeket és sisakokat már készitik is Szabolcsban. — A jász-kun bandérium 200 lovasból, 12 testőrből áll, s a jász-kunok kapitánya gr. Báday Gedeon fogja vezetni. Kivált a testőrök útmutatója (mely a a királyné iránti gyöngéd figyelméből bajor színekkel állandó fordítanak kiváló gondot és költséget.

* *(A külöldi követéségek.)* mint beszéltek, egy-egy magyar titoknokot is szándékoznak alkalmazni, s a magyar alaktalok érdekeit képviselni. Örvendés és kíváncsi lenni.

* *(Magyar utazások.)* A külöldre szóló utazásokon, melyeket a magyar belügyminiszter, vagy egyéb vezető, az Ö Felsője királi magyar miniszter kíséri, az eddig szokásos utazás mellett a magyar ország orsz. is lesz, s az utazó lak helye helyre, mint eddig történt, illetőségének helyre helyre megnevezeteni.

* *(A Magyar utazás.)* Hervey Mihály elnöklése alatt megtartott alakuló közgyűlést az akadémiában. A többi Thaly Kálmán vezette. Jelen volt a Kisköztársaság miniszter, s vagy 40 tag. Ezzel az alapbányákat alapítják meg.

* *(A Magyar utazás.)* mely nemcsak történeti

emlékekben gazdag, hanem egyike a legszebb aranyas helyeknek is, nem sokára a főváros egyik leglátogatottabb helye lehet, miután tulajdonosa, József főherceg tetemes pénzt szánt a sziget emelésére, s Ybl építész van megbízva, hogy terveket készítsen a fürdőépületekre, melyek a Zsigmondy bányamérnök által furatott artési kútból fogják kapni bő vizüket. Továbbá 25 hold területet szándékoznak kiosztani, melyre a vállalkozók nyaralókat építtetnek azon kötelezettséggel, hogy 30 év múlva ingyen adják át a főhercegi családnak. Terveznek három vendéglőt, kioszkot stb. Szóval e helynek nagy jövője lehet, miután most is oly vonzóvá teszi por nélküli hűvös levegője, aranyas utai, zöld repkenynyel befutott kolostor romjai, virágzó fái és bokrai.

* *(Petőfi sírja.)* Mi is közöltük ama hirt, hogy Demeter Sándor három hársfát ültetett Petőfi sírjára, stb. Erre vonatkozólag ifj. gr. Haller Ferenc Fejéregyházáról következőket írja: „Az 1849. július hava 29-én a fejéregyházi határon vívott ütközetben (a muszka hadsereg Segesvár határszélén vala ugyan fölállítva, de a harc a fejéregyházi határon vívott a dőlő el) elesett honvédek — azok közt Petőfi is — ugyanazon község határan, két egymás mellé esett gödörbe vetteten, két hant jelzé 1861-ben a harcosok örök nyughelyét akkor, midőn az azon évi ápril hava 25-ikén alakult honvédegyület fölöttük halotti ünnepélyt tartatott különböző vállalkozásokat lelkészekkel. Későbbjővén a provisorium, a határozatát emelt terv, hogy a hantok bekerítettessenek, fákkal beültessenek s egy emelendő emlékoszlop tartsa fen az elvezett hősök emlékét, többé kivethető nem lehetett. 1867. a feletti kormány kinevezetése után Siller József, fejéregyházi uradalmi gazdasági gondnok az uradalmi szolgálati személyzetel egy egyszerű, de csinosan kecskített korlállal véteté körül a hantokat, és azokat hárs- és más dísznövényű fákkal beültette s spólgatja a fákat, biztosabb megfogalmazás végéti. Az uradalom tulajdonosa — mint egykori honvéd — kétségkívül azon lesz, hogy az 1861-ben hozott határozatok minden része teljesedjék. Miután többé ahhoz sem lehet semmi kétség, hogy Petőfi porait is ama hantok fódzók, nem volna-e az az igény általános ohajának megfelelő, hogy a költő tervezett emlékoszlopra a két egymás mellett lévő, most korlállal ellátott és fákkal beültetett hantok közé emeltessek? (Ugy hiszik, hogy ez emlékeknek, mint országos emlékeknek a haza fővárosában van legméltóbb helye. De mindenesetre ohajandó, hogy a hely, hol a lángelű költő porait nyugszanak, szintén ne maradjon méltó emlék nélkül.)

* *(A Császár-fürdő borbis)* nyertek meg a törszemesedős Lakács-fürdőt is, melynek igen kellemes kertje van, de maga a fürdő el volt hanyagolva. Az új borbis azonban, kik a császár-fürdőben is sok díszes utazás tetek mind a beteg, mind a szórakozók kényelmére, itt is célzandó fogják általánosan az egészét. A két fürdőnek legjobb is egy kásban maradni.

* *(Balassa.)* A Buda melletti múlt csatornákról pentekre virradó ájfel nagy szerencsétlenség tör-

tént. A Hunwald-féle téglavetőben ugyanis leszá-
kadt egy 200 mázsányi sziklatömb, hat munkást
agyonszúrt, három pedig életveszélyesen megsé-
rült. A sziklát szétrepeszték, mert csak úgy jut-
tatták a holttestekhez.

* (*A primás beigtatása.*) Esztergomban május
16-ikán tartotta Simor János primási székeinek
ünnepélyes elfoglalását. Előtte való este nagy
fáklyásmenettel tisztelték meg. Szónoknak távi-
ratilag a város képviselőjét, Besze Jánost hívták
meg, ki az esti hajóval meg is érkezett. Másnap
már kora reggel mozsarak durrogása s a haran-
gok zúgása jelenté az ünnepélyes napot. E napra
sokan jelentek meg Esztergomban, csak a vendé-
gek száma 500-ra megy. Megjelentek az egri
érsek, a váci, erdélyi, szombathelyi, győri és fe-
hérvári püspökök, a szent-mártoni főpát, a csor-
nai és zirci apátok, stb. A főurak közül Cziráky
gr., két Eszterházy, Zichy, Szapáry grófok. A
várfaok árboacán lobogók lengtek, a káptalani há-
zak párkányzatát koszorúk és szőnyegek diszi-
ték, s virágok és lobogók tevék élénkké az utat,
melyen a herceg-primás a basilikába vonult. Nagy
néptömeg lepté el a basilika előtti tért is, miután
a templomba nem férhettek. A nagyszámu pap-
ság (mintegy 400-an) a basilika ajtajánál fogadta
a primást, ki egyházi dísz és pompa között vonult
be. Elsőben is elődei sírja fölött imádkozott. A
bullák fölolvasása után a főkáptalan helyettes
nagyprépostja: Liphay Antal cím.püspök üdvözlé
az ország főpapját s aztán az isteni tisztelet kö-
vetkezett. Az ünnepély alatt a primás latin nyel-
ven vallásos beszédet tartott. Délben a primási
palotában, a papnövelde termében és a fürdő ven-
dégelőben voltak lakomák. Este kivilágíták a vá-
rost, s a vízi- és szentgyörgyvárosiak fáklyásme-
netet rendeztek. A primás 10 óra körül tekinté
meg kocsin a világitást. A lakoma alatt a kép-
viselőház számos tagjától üdvözlő távirat érkezett,
többi közt Deák Ferencztől. A hercegprimás 500
frtot adott át a városi hatóságnak a szegények
számára.

* (*Képviselő választások.*) Gr. Andrássy Gyula
elnökminisztert S.-A. Ujhelyen egyhangulag újra
képviselőnek választák. A győrmegyei öttavényi
kerületben *Földváry* Károlyt; a körmendi kerü-
letben *Szeketey* László ismert költőt; Trencsénme-
gye varini kerületében *Kvassay* Lászlót; Győrökön
(Somogy) pedig *Paizs* Andort. A dunavecsei ke-
rületben gr. Rádsy Gedeon lemondása után *Ber-
ndt* Lejost kérte föl a nép, melylyel az inséges
időben igen sok jót tett. — Zilahon *Urházy* György,
a „Hon“ munkatársa a képviselő jelölt.

* (*A kholera*) ismét felüti fejét. Bécsi orvosi la-
pok jelentik, hogy a külföldön, nevezetesen Olasz-
országban újra mutatkoznak kholera jelenségek.
Sőt más hírek szerint Bécsben is fordult volna
már elő. Annyi bizonyos, hogy Montenegro hatá-
ránál erős zárlatot állítottak föl, miután ott több
eset fordult elő.

* (*A württembergi herceg*) a magyar koronázásra
ünnepi indulót írt, melynek dallamgazdagságát di-
csérik. Egy bécsi katonai zenekar már megtanulta,
s a napokban eljátszotta a herceg előtt.

* (*A moszkvai szláv kiállítás*) a magyaror-
szági orosz, tót és szerbecsoport téli öltönyöket
visel. Különösen feltűnt egy magyarországi orosz,
Sevrugin szép műve. Ez, mint „orosz Magyar-
országból“ (Russky iz Vengrii) van kiállítva s a
Bécsben megjelenő „Zukunft“ moszkvai levele-
zője haragszik is, hogy miért zárták ki ezt a
külön kiállítással a nagy orosz fajból.

* (*Fiuméből*) máj. 16-ról távirat utján, sürgő-
nyözték, hogy az nap, mint Nepumuk János nap-
ján a fumeiek feltűzték Szent János kápolná-
jára a császári és a magyar zászlót. Szent mise
alatt a bukkarii biztos pandurokkal átment fu-
mei területre, s mind a két zászlót levette és láb-
bal taposta. Matkovich Gáspárnak ismert nép-
szerűsége folytán sikerült bántatlanul kivezetni
a 3000-ig összecsiszított néptömegeből a bukkarii
biztos és Padavics grobniki szolgabíró. — Em-
litettük már, hogy Bukkariban a lakosság nagy
része rokonságban áll Smajcs-csal, és a hivatalno-
kok csaknem mindnyájan rokonai. Smajcs izga-
tott itt.

* (*Boszuálló ökör.*) Hátszegvidékéről különös
esetről írnak. Ott Macesd nevű helységben
Izzikutz nevű izraelita kocsmáros Juon Nucuj
nevű oláh atyafival összeperlekedett, s e közben a
kocsmáros a széket oly erővel sújtá Juon Nu-
cuj fejéhez, hogy az halva összeroskadt. Mig ez a
kocsmáros történt, Juon Nucuj egyik ökre az is-
tállóban elszakasztá kötelét, az udvaron keresztül
a kapunak rohant, s ezt szarvával kinyitván, bő-
szülten orditozva, több utcán keresztül száguldott
a kocsmára kapujához. A kaput betörte, s az udva-
ron levő néptömegben át egyenesen a kocsmáros-
nak rohant, és szarvával halálra kinzá. Hihetetlen!

* (*Halálhíradások.*) Prónay József országgyűlési
képviselő elveszté nejét, szül. *Almásy Ilona* assz-
zonyt. Hosszas betegség után hunyt el e hó
16-ikén Pesten. — *Lugosról* pedig egy gyászlap
Jakabffy Kristofné szül. *Asbóth* Alojzia asszony-
ság 66 éves korában történt elhunytáról értesít.
Béke poraikra!

Szerkesztői üzenetek.

— *Balassa-Gyarmatra*: Z-nek. Eféléket lapunk nem szo-
kott közölni, s így ezt is félretettük. Inkább vidéki tudósítá-
sokat kérnénk onnan.

— *Cyprusból*: O. J-nak. Az évkönyv utban van; a többi
követi.

— *Tokajba*: K. E-nek. Hasonlókat máskor is kérünk.

— *Szabadkára*: L. A-nak. Az a német levél nem zenés
magyar közönségünket nem igen fogná érdekelni. A másik
cikk közölhető lenne, de a hozzá mellékelte kép használhatlan.

— *Pozsonyba*: V. S-nak. A rajz érdekesnek látszik, de
leírása semmiképp ki nem elégít; érdemes volna mind magát
a helyet, tüzesebben ismertetni, mind ama régiség adatait
megszerezni, mi végre azon megyei illetékes férfhoz kellene
fordulni.

— *Párisba*: A feledhetlen tábornok memoirejai folytatá-
sát köszönettel megkaptuk.